

(A-10) Seat No. _____

No. of Printed Pages : 2

Sardar Patel University

T.Y.B.A. EXTERNAL EXAMINATION

FRIDAY 10TH MARCH 2017

TIME: 10:00A.M. To 1:00 P.M.

Course Code: ECO- 306 - Paper-VI

Subject/Course Title: Macro Economics

Total Marks: 100

Figure to the right indicate Marks.

Q.1. Explain in detail the Quantity theory of Money of Fishers. (20)

OR

Q.1. Explain in detail the Principle of Multiplier.

Q.2. Explain in detail the Principle of Marginal Propensity to consume. (20)

OR

Q.2. State the main point of construction of Index number and state the limitation of index number.

Q.3. Discuss the theory of Marginal efficiency of capital. (20)

OR

Q.3. State the theory of Rate of Interest of Modern economist.

Q.4. State in detail the Cost Push Inflation. (20)

OR

Q.4. State the characteristics of Trade cycle and explain its various stages.

Q.5. State the objective of Fiscal policy and explain the limitations of Fiscal

Policy. (20)

OR

Q.5. Explain the theory of Milton fridman of demand for money.

(1)

(P.T.O.)

તરજૂમો

નોંધ:- જમણી બાજુ આપેલા આંકડા માર્ક્સ દર્શાવે છે.

પ્રશ્ન.૧. ફિશરના નાણાં પરિમાણના સિધ્ધાંતની વિગતે સમજ આપો. (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન.૧. ગુણકના સિધ્ધાંતની વિગતે સમજ આપો.

પ્રશ્ન.૨. સીમાન્ત વપરાશવૃત્તિના સિધ્ધાંતની સમજ આપો. (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન.૨. સૂચક આંકની રચનાના મુખ્ય મુદ્દાઓ જણાવી તેની મર્યાદાઓ સમજાવો.

પ્રશ્ન.૩. મૂડીની સીમાંત કાર્યક્ષમતાનો સિધ્ધાંત સમજાવો. (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન.૩. આધુનિક અર્થશાસ્ત્રીઓનો વ્યાજના દરનો સિધ્ધાંત જણાવો.

પ્રશ્ન.૪. ખર્ચ પ્રેરિત ફુગાવાની વિગતે સમજ આપો. (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન.૪. વ્યાપાર ચક્રના લક્ષણો જણાવી તેના વિવિધ તબક્કાઓની સમજ આપો.

પ્રશ્ન.૫. રાજકોષીય નીતિના હેતુઓ જણાવો અને તેની મર્યાદાઓ સમજાવો. (૨૦)

અથવા

પ્રશ્ન.૫. મિલ્ટન ફ્રિડમેનનો નાણાંની માંગનો સિધ્ધાંત જણાવો.

— X —
②

SARDAR PATEL UNIVERSITY

T.Y.B.A. (External) EXAMINATION 2017

SATURDAY, 11/03/17

Time : 10:00 A.M. TO 1:00 P.M.

Subject : Economics(307) International Trade and Public Finance

Paper - VII

TOTAL MARKS: 100

- પ્ર. ૧ તુલનાત્મક ખર્ચનો સિદ્ધાંત મર્યાદાઓ સહિત સમજાવો (૨૦)
Explain detail the theory of comparative cost with limitations.
અથવા / OR
લેણદેણની તુલાની ખાધના કારણો અને તેના ઉપાયો સમજાવો.
Explain the causes and remedies of balance of payment.
- પ્ર. ૨ પ્રો. ડાલ્ટનનો મહત્તમ સામાજીક કલ્યાણનો સિદ્ધાંત સમજાવો. (૨૦)
Explain Pro. Dalton's theory of maximum social welfare.
અથવા / OR
વિનિમય અંકુશની વ્યાખ્યા આપી તેની પદ્ધતિઓ સમજાવો.
Explain the term Exchange Control and its methods of Exchange Control.
- પ્ર. ૩ જાહેર ખર્ચની અસરો સમજાવો. (૨૦)
Explain the effects of public expenditure.
અથવા / OR
આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાભંડોળના હેતુઓ અને કાર્યો સમજાવો.
Explain the objectives and functions of international monetary fund.
- પ્ર. ૪ વિનિમય અંકુશની વ્યાખ્યા આપી તેની પદ્ધતિઓ સમજાવો. (૨૦)
Explain the term Exchange Control. Explain the methods of Exchange Control.
અથવા / OR
આંતરીક અને આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યાપાર વચ્ચેની સમાનતા અને તફાવત સમજાવો.
Explain the similarity and difference between foreign trade and domestic trade.
- પ્ર. ૫ ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે) Write short note (any two) (૨૦)
(૧) કરવેરાના પ્રકારો. Types of taxation.
(૨) જાહેરદેવાનો બોજો. Public debt burden.
(૩) ખાધ પુરવણીની સફળતાની શરતો. Conditions for success of deficit financing.
(૪) માંગ અને પુરવણીનો વિનિમયદર નિર્ધારણનો સિદ્ધાંત.
Demand and supply theory of determination of rate of exchange.

*****

— X —
①

[A-13] Seat No. _____

No. of printed pages: 02

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B. A. (EXTERNAL) EXAMINATION
2017
Tuesday, 14th March
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
ECO: 308 - Economics
Economic Problems of India

Note: All the Questions carry equal marks.

Total Marks: 100.

Q.1 Describe the Causes of Industrial disputes in India.

OR

Q.1 Explain the Advantages and Disadvantages of Public Sector in India.

Q.2 Write a detailed note on " Import - Liberalisation in India.

OR

Q.2 State the Measures to remove unemployment in India.

Q.3 Describe in detail the Importance of Small-scale and Cottage industries in India.

OR

Q.3 Explain the Role of Tele-Communication Sector and Transport Sector in Industrial Development in India.

Q.4 Describe the New Industrial Policy of Government of India.

OR

Q.4 State the Causes of price rise in India.

Q.5 What is the Deficit Financing ? Explain the effects of Deficit Financing in Indian Economy.

OR

Q.5 What are the lesson from planning in India.

ગુજરાતી તરજૂમો

કુલ ગુણ: ૧૦૦.

નોંધ : બધા પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

પ્ર.૧ ભારતમાં ઓદ્યોગિક ઝઘડાના કારણો વર્ણવો.

અથવા

પ્ર.૧ ભારતમાં જાહેરક્ષેત્રના લાભાલાભ સમજાવો.

પ્ર.૨ ભારતમાં “આયાત ઉદારીકરણ” વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો.

અથવા

પ્ર.૨ ભારતમાં બેકારી દૂર કરવાના ઉપાયો જણાવો.

પ્ર.૩ ભારતમાં નાના પાયાના અને ગૃહ ઉદ્યોગોનું મહત્વ વિગતે વર્ણવો.

અથવા

પ્ર.૩ ભારતમાં ઔદ્યોગિક વિકાસમાં સંદેશાવ્યવહાર ક્ષેત્રનો ફાળો વર્ણવો.

પ્ર.૪ ભારત સરકારની નવી ઔદ્યોગિક નીતિનું વર્ણન કરો.

અથવા

પ્ર.૪ ભારતમાં ભાવ વધારાના કારણો જણાવો.

પ્ર.૫ ખાદ્ય પૂરક નાણાંતંત્ર એટલે શું ? ભારતીય અર્થતંત્ર પર ‘ખાદ્ય પૂરક નાણાંતંત્રનીક અસરો સમજાવો.

અથવા

પ્ર.૫ ભારતમાં આયોજનના બોધપાઠો કયા કયા છે ?

[A-13] Seat No. _____

No. of printed pages: 02

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B. A. (EXTERNAL) EXAMINATION
2017
Wednesday, 15th March
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
ECO-309 : Paper No - IX :
Economics of Co-operation

Total Marks :100.

Note: All Questions carry equal Marks.

- Q.1 Explain the Origin of Co-operation and describe its development in Various countries (20)
- OR**
- Q.1 Describe the objectives and problems of Co-operative consumers store.
- Q.2 State the similarities and dissimilarities between the co-operation and Capitalism. (20)
- OR**
- Q.2 Explain the agricultural credit societies and Non-agricultural credit societies.
- Q.3 State the aims of co-operative education and Training and state the various methods of co-operative education. (20)
- OR**
- Q.3 Describe the objectives and problems of co-operative marketing societies.
- Q.4 Explain the achievements and limitations of Co-operative movement in India. (20)
- OR**
- Q.4 What is Co-operation? Describe in detail the characteristics of Co-operation.
- Q.5 Explain the merits and demerits of Co-operative farming. (20)
- OR**
- Q.5 Explain the Re-formulated principles of Co-operation.

Total Marks: 100

1

Total Marks: 100

(05)

ri nermqob

(05)

ri nermqob

ગુજરાતી તરજૂમો

કુલ ગુણ: ૧૦૦.

નોંધ: દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

- પ્ર.૧ સહકારનો ઉદ્ભવ જણાવી, જુદા જુદા દેશમાં તેનો વિકાસ સમજાવો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૧ ગ્રાહક સહકારી ભંડારના હેતુઓ અને સમસ્યાઓનું વર્ણન કરો.
- પ્ર.૨ સહકાર અને મુડીવાદ વચ્ચેની સમાનતા અને તફાવત જણાવો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૨ કૃષિ ધિરાણ સોસાયટી અને કૃષિ બિન-ધિરાણ સોસાયટી વિશે સમજાવો.
- પ્ર.૩ સહકારી શિક્ષણ અને તાલિમના હેતુઓ જણાવી સહકારી શિક્ષણની વિવિધ પદ્ધતિઓ જણાવો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૩ સહકારી બજાર સોસાયટીના હેતુઓ અને સમસ્યાઓનું વર્ણન કરો.
- પ્ર.૪ ભારતમાં સહકારી ચળવળની સિદ્ધિઓ અને મર્યાદાઓ સમજાવો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૪ સહકાર એટલે શું ? સહકારના લક્ષણો વિગતે વર્ણવો.
- પ્ર.૫ સહકારી ખેતીના લાભાલાભ સમજાવો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૫ સહકારના પુનઃચિત સિદ્ધાંતો સમજાવો.

[A-30]

No. of printed pages : 2

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y. B.A. (External) Examination
2017

Thursday, 16th March

10.00 a.m. to 1.00 p.m.

ECONOMICS

ECO-310 : History of Economic Thought

Note : All questions carry equal marks.

Total Marks : 100

Q.1 Describe the salient features of mercantilism. (20)

OR

Q.1 Discuss in detail the Arguments in favour of J. S. Mill's Classical Economic thought.

Q.2 Explain Karl Mark's theory of Down falt of Capitalism. (20)

OR

Q.2 State the General Economic thoughts of Prof. Alfred Marshall.

Q.3 In what respect are Loard Keynes's Economic doctrines (20)
revolutionary in contrast with the classical doctrines.

OR

Q.3 Discuss critically the Rent theory of David Ricardo.

Q.4 Explain critically J. B. Say's Law of Market. (20)

OR

Q.4 Describe in detail Economic thoughts of Kautilya.

Q.5 Write short note. (Any Two) (20)

(1) Gandhiji's thought on mechanism.

(2) Adam Smith's view of division of Labour.

(3) The Physiocratic concept of tableau economique.

(4) Critically Malthusian theory of population.

△△△△△

(ગુજરાતી તરજૂમો)

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

કુલ ગુણ : ૧૦૦

- પ્ર.૧ વ્યાપારવાદના મુખ્ય લક્ષણો વર્ણવો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૧ જે. એસ. મિલના પરંપરાવાદી સિદ્ધાંતોની તરફેણના વિચારો વિગતે ચર્ચો.
- પ્ર.૨ કાર્લ માર્ક્સનો મૂડીવાદનો પતનનો સિદ્ધાંત સમજાવો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૨ પ્રો. આલ્ફ્રેડ માર્શલના સામાન્ય આર્થિક વિચારો જણાવો.
- પ્ર.૩ લોર્ડ કેઈન્સના આર્થિક વિચારો પરંપરાવાદી વિચારોથી કઈ બાબતોમાં ક્રાંતિકારી જણાઈ આવે છે. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૩ ડેવિડ રિકાર્ડના ભાડાના સિદ્ધાંતની ટીકાત્મક ચર્ચા કરો.
- પ્ર.૪ જે.બી.સે.નો બજારનો નિયમ ટીકાઓ સહિત સમજાવો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૪ કૌટિલ્યના આર્થિક વિચારો વિગતે વર્ણવો.
- પ્ર.૫ ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ બે) (૨૦)
(૧) ગાંધીજીના ચંત્રવાદ અંગેના વિચારો.
(૨) એડમસ્મિથના શ્રમવિભાજન અંગેના વિચારો.
(૩) પ્રકૃતિવાદીઓના સંપત્તિના પરિચલનનો ખ્યાલ.
(૪) માલ્થસના વસ્તી સિદ્ધાંતની ટીકાઓ.

△△△△△

(A-20) Seat No.: _____

No. of Printed Pages : 4

Sardar Patel University

T.Y.B.A. (External)

March 2017 ECO : 311

Economic System ECO : 311

Paper : XI

Date: 17/03/2017, Friday

Marks : 100

Time: 10.00 A.M. To 01.00 P.M.

પ્રશ્ન-૧ મૂડીવાદની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણોની વિગતે સમજ આપો. (૨૦)

અથવા

મૂડીવાદમાં ગ્રાહક સર્વોપરિ છે ગ્રાહકની સર્વોપરિતાના સહાયક પરિબલોની સમજ આપો.

પ્રશ્ન-૨ આર્થિક પદ્ધતિઓ અને અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો. (૨૦)

અથવા

સમાજવાદની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણોની વિગતે ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-૩ મિશ્ર અર્થતંત્રના લક્ષણો વિગતે જણાવો. (૨૦)

અથવા

મિશ્ર અર્થતંત્રની સિદ્ધિઓની સમજ આપો.

પ્રશ્ન-૪ ખાનગીકેત્રનો અર્થ આપી તેના ગેરલાભોની સમજ આપો. (૨૦)

અથવા

સહકારના મુખ્ય સિદ્ધાંતોની વિગતે સમજ આપો.

પ્રશ્ન-૫ મિશ્ર અર્થતંત્રની મર્યાદાઓ સમજાવો. (૨૦)

અથવા

જાહેરકેત્રનો અર્થ આપી તેના લાભોની સમજ આપો.

Q.-1 Define the capitalism and Explain in detail the characteristics of Capitalism. (20)

OR

The consumer is sovereign in capitalism and explain supporting factors of consumers sovereign.

Q.-2 Explain relation between economic system and economic principles (20)

OR

Define socialism and discuss in details the characteristics of socialism.

Q.-3 State in detail the characteristics of mixed economy. (20)

OR

Describe the success of Mixed economy.

Q.-4 State the meaning of private sector and discuss the dis-advantages of private sector. (20)

OR

Explain in detail The main Principles of Co-operation.

Q.-5 Explain the limitations of Mixed economy. (20)

OR

State the meaning of public sector and explain the advantages of public sector.

(A-20) Seat No.: _____

No. of Printed Pages : 4

Sardar Patel University

T.Y.B.A. (External)

March 2017 ECO : 311

Economic System ECO : 311

Paper : XI

Date: 17/03/2017, Friday

Marks : 100

Time: 10.00 A.M. TO 01.00 P.M.

પ્રશ્ન-૧ મૂડીવાદની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણોની વિગતે સમજ આપો. (૨૦)

અથવા

મૂડીવાદમાં ગ્રાહક સર્વોપરિ છે ગ્રાહકની સર્વોપરિતાના સહાયક પરિબલોની સમજ આપો.

પ્રશ્ન-૨ આર્થિક પદ્ધતિઓ અને અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો. (૨૦)

અથવા

સમાજવાદની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણોની વિગતે ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-૩ મિશ્ર અર્થતંત્રના લક્ષણો વિગતે જણાવો. (૨૦)

અથવા

મિશ્ર અર્થતંત્રની સિદ્ધિઓની સમજ આપો.

પ્રશ્ન-૪ ખાનગીક્ષેત્રનો અર્થ આપી તેના ગેરલાભોની સમજ આપો. (૨૦)

અથવા

સહકારના મુખ્ય સિદ્ધાંતોની વિગતે સમજ આપો.

પ્રશ્ન-૫ મિશ્ર અર્થતંત્રની મર્યાદાઓ સમજાવો. (૨૦)

અથવા

બહેરક્ષેત્રનો અર્થ આપી તેના લાભોની સમજ આપો.

Q.-1 Define the capitalism and Explain in detail the characteristics of Capitalism. (20)

OR

The consumer is sovereign in capitalism and explain supporting factors of consumers sovereign.

Q.-2 Explain relation between economic system and economic principles (20)

OR

Define socialism and discuss in details the characteristics of socialism.

Q.-3 State in detail the characteristics of mixed economy. (20)

OR

Describe the success of Mixed economy.

Q.-4 State the meaning of private sector and discuss the dis-advantages of private sector. (20)

OR

Explain in detail The Main Principles of Co-operation.

Q.-5 Explain the limitations of Mixed economy. (20)

OR

State the meaning of public sector and explain the advantages of public sector.

SARDAR PATEL UNIVERSITY
S.Y.B.COM. (EXTERNAL)
Saturday, 18th March 2017
10:00 a.m. to 1:00 p.m.
EN-202: English & Business Communication-II

Marks: 100

-
- Q 1**   **A** Describe the end of the novel **David Copperfield** 20
      B Describe the childhood of David Copperfield.
- OR**
- Q - 1**   **A** Where and how did David meet Mr. Murdstone again? 20
      B Describe the scene of Uriah Heep exposure.
- Q - 2**   **A** Write a short note on Ms. Murdstone 08
      B Write a note on semantic barriers. 12
- OR**
- Q - 2**   **A** Write a short note on Dora 08
      B Write a note on upward communication. 12
- Q 3**   Draft a letter of complaint to your supplier Mayur industries, Noida about late delivery of the Kitchen Queen Food Processor ordered by you. 20
- OR**
- Q 3**   Draft a letter of reply to a complaint by a client for the inferior quality of goods received by Roshan & Sons, GIDC, Makarpura, Vadodara. 20
- Q 4**   On behalf of Sales India, Vapi, draft a collection letter to notify Mohan Stores, Valsad, who have failed to pay their bill on the due date. 20
- OR**
- Q 4**   Draft a letter to the Branch Manager, Bank of India requesting to grant you a home loan of Rs. 10, 00,000/- against certain securities. 20
- Q 5**   Draft a letter to Rohan Stores, R.C.Dutt Raod, Vadodara informing them about terminating the agency 20
- OR**
- Q 5**   **A** Draft a memo to the employee warning him for frequently coming late in the office. 08
      B Draft a letter to the life insurance company requesting them for loan against your policies. 12

— X —

(A-50)

Seat No.: _____

No. of Printed Pages : 2

SARDAR PATEL UNIVERSITY

TYBCOM EXAMINATION (YEARLY)

EN-303 -ENGLISH AND BUSINESS COMMUNICATION – III

Date: 16/03/2017 Thursday

Time: 2:00 PM to 5:00 PM

Marks-70

- Q-1 Attempt the following: 14
1. Discuss in detail Margayya's meeting with the Co-operative Bank authority and the outcome of it.
  2. Dr. Pal's influence on Margayya.
- OR
- Q-1 Attempt the following: 14
1. Comment on Balu's Schooling and Margayya's concern for his education.
  2. Discuss Margayya's trip to Madras.
- Q-2 A Write a brief note on any one of the following: 06
1. The partnership between Madanlal and Margayya.
  2. The significance of the loss of the little red account book.
- B Write notes on: 08
1. Internet – Its merits and demerits.
  2. Paralanguage
- OR
- Q-2 A Write a brief note on any one of the following: 06
1. Margayya's activities under the Banyan Tree
  2. The end of the novel 'The Financial Expert'
- B Write notes on: 08
1. E-mail as a modern means of communicating
  2. Kinesics
- Q-3 A fire burst in the factory causing heavy damage to plant and machinery. The General Manager has instructed the Secretary to investigate into the matter for the cause leading to the fire. Draft an individual report. 14
- OR
- Q-3 Draft a committee report on the selection of site for opening new chemical production company in Hazira, Ankleshvar. 14

(P.T.O.)

Q-4 A Last night in your city in one of the hotels serious fire broke out. Draft a press report. 14

B Draft an inaugural speech of the chief guest where he has been asked to announce to open the Eco friendly fair. 14

OR

Q-4 A Draft a press report on recent serious train accident in Bihar. 14

OR

B One of your colleagues in your office has retired after serving the office for thirty five years. Farewell function is organized by your Staff Association. Draft suitable speech of a Staff Secretary. 14

Q-5 A Draft the minutes of the Annual General Meeting of Neo Plast Ltd. 07

B Write a sales letter to introduce Vacuum Cleaner manufactured by your company in collaboration with one foreign company with new features. 07

OR

Q-5 A Draft the minutes of the statutory meeting of Ganesh Engineering Pvt. Ltd which was held at the Head Office in Madras. 07

B Write a sales letter to promote the sales of a variety of dietary food items sold at your shop. 07

@@*@*

— X —

(2)

[A-26] Seat No: _____

No. of printed pages: 02

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B.Com. (External) Examination
2017

Friday, 10th March
2.00 p.m. to 5.00 p.m.

EN-303 : English and Business Communication - III

- Note :**
- 1. Figures to the right indicate full marks to the questions concerned.**
  - 2. Your answers must be precise**
  - 3. Maximum Marks : 100**

Total Marks: 100

- Q.1 Attempt the following questions :** [20]
- What do you know about Krishna's life at Albert Mission College ?
Why does he finally leave the hostel ?
  - How does Krishna Communicate with the spirit of Susila ?

OR

- Q.1 Attempt the following questions :** [20]
- Write detailed note on Susila's illness and how her condition deteriorates.
  - Give an account of the Village Head Master and his school.

- Q.2**
- Write a note on any one of the following : [08]
    - Susila – a ruthless accountant
    - Krishna's colleagues at Albert Mission College
  - Write notes on : [12]
    - Internet – Its advantages and shortcomings
    - Fax as a modern means of communicating.

OR

- Q.2**
- Write a note on any one of the following : [08]
    - The episode of the arrival of Susila and Leela by train.
    - The end of the novel 'The English Teacher'
  - Write notes on : [12]
    - Paralanguage
    - The role played by gestures in Kinesics.

- Q.3** A fire broke out in a factory manufacturing leather goods, causing damage to the stock as well as the building. As the General Manager of the factory you are asked to prepare a report on the probable cause of the accident and the extent of damages. Draft the report for submission to the Board of Directors. [20]

OR

- Q.3 There is a considerable decline in the sales of plastic goods manufactured by Ayushi Co. Ltd., Lucknow. A committee has been appointed to investigate the reasons for the decline in sales, and suggest measures to improve the situation. Draft the Report of the Committee for submission to the Board of Directors. [20]
- Q.4 As the manager of a company, draft the speech you would deliver on the occasion of the farewell function of one of the senior officers of the company who is retiring. [20]

OR

- Q.4 Write for publishing in a newspaper a report on any one of the following : [15]
(a) a serious road accident
(b) fire in a building.
- Q.5 Draft the minutes of the Statutory Meeting of Ayush Textiles Ltd., Surat. [20]

OR

- Q.5 Write an effective sales letter to promote the sales of any one of the following : [20]
1. Flat Screen TV set
2. A washing machine

ΔΔΔΔΔ

[A-14] Seat No. _____

No. of printed pages: 02

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B. A. (EXTERNAL) EXAMINATION
Saturday, 18th March, 2017
10.00 p.m. to 1.00 p.m.
ENG-300 : English Compulsory

Total Marks : 100

- Note :** (i) Mention clearly the option you attempt.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 "Attainment of wisdom and maturity through suffering" is the theme of Swami and Friends. Explain. (18)

OR

Q.1 Write short notes on :
(1) The character-sketch of Swami
(2) The aptness of the title

Q.2 Attempt **Any Three** of the following. (21)

- (1) How did Midas regain normalcy in life?
- (2) How does Shelley bring out Vanity of Ozymandias?
- (3) What did the giant do when he realized that was selfish?
- (4) What is the central idea of the poem 'On His Blindness'?
- (5) How does the worry and anxiety of Wordsworth remove?
- (6) Why does Stephen Leacock think of starting a 'Balk to Honesty' Movement?

Q.3 Write notes on **Any Two** of the following. (14)

- (1) Evaluate 'The Daffodils' as a poem of nature.
- (2) The appropriateness of the title 'The selfish Giant'.
- (3) Point out the moral of the story 'Ozymandias'.
- (4) Stephen Leacock's reflections on his lost dollar.

Q.4 Write an Essay of about 200 words on **Any One** of the following. (20)

- (1) Friendship
- (2) A wonderful dream
- (3) My favourite book
- (4) Fear of examinations

Q.5 Make a precis of the following passage and give it a suitable title. (15)

It is no doubt true that we can not to through life without sorrow. There can be no sunshine without shadow. We must not complain that roses have thorns, but rather be grateful that thorns bear flowers. The world is like a looking-glass; if you smile, it smiles, if you frown, it frowns back. If you look at it through a red glass, all seems red and rosy; if you look at it through a blue glass, all seems blue; if

through a smoked one, all dull and dingy. Always try then to look at the bright side of things; almost everything in the world has a brighter side. Greet everybody with a nice smile, Kind words and a pleasant welcome. It is not enough to love those who are near and dear to us. We must show that we do so. Life has been described as a comedy to those who think and a tragedy to those who feel. It is indeed a tragedy at times and comedy very often, but as a rule it is what we choose to make it.

Q.6 Fill in the blnks with appropriate form of verb given in the bracket. (12)
(Any Twelve).

- (1) My friend works in an advocate's office Before that he .....
in a factory. (work)
- (2) Rice ..... in cold climate. (not + grow)
- (3) Is Meera here? No. She ..... out. (go)
- (4) ..... you ..... the meeting last Sunday? (attend)
- (5) My sister burnt her finger when she ..... the dinner. (cook)
- (6) It was very warm. So I ..... off My coat. (take)
- (7) Bad driving ..... many accidents. (cause)
- (8) The meeting ..... tomorrow. (be + hold)
- (9) Please do not make noise. I ..... (study)
- (10) When he came to meet me I ..... a book. (read)
- (11) We can to out now. I ..... my work. (complete)
- (12) The population of the world ..... very fast. (rise)
- (13) It was a very entertaining film. We ..... it very much. (enjoy)
- (14) Did you ..... him Yesterday?
- (15) A stitch in time ..... nine. (save)

*****

[A-6]

No. of printed pages : 2

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B. A. Examination
2017
Friday, 10th March
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
ENG-306 : English Literature P-VI
History of English Literature from 1550-1750

Note : 1) Mention clearly the option you attempt.
2) Figures to the right indicate full marks.

Total Marks: 100

Q.1 Define the term 'Classicism' and write a note on the major features fo the Neo-classical Age. [17]

OR

Q.1 Write a detailed note on the literary tendencies of the Elizabethan Age.

Q.2 What does Swift attack in 'Gulliver's Travels' and how ? [17]

OR

Q.2 Write short notes on the following :
1) Satire in Rope Dance in 'Gulliver's Travels'
2) The charges of treason on Gulliver in Book-I

Q.3 "The scene is classic ground, the time is that of classical antiquity; but the spirit of the play, 'A Midsummer Night's Dream' is essentially romantic." Discuss [16]

OR

Q.3 Write short notes on the following.
1) The fairy world in the play
2) The opening of the play.

Q.4 Write short notes on the following. [16]
1) Shakespearean Tragedy
2) Ben Johnson

OR

Q.4 Write short notes on the following.
1) The Reformation

(A-6)

Seat No.: _____

No. of printed pages: 01

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y.B.A. (EXTERNAL) EXAMINATION

2017

Saturday, 11th March

10.00 am to 1.00 pm

ENGLISH LITERATURE PAPER-VII (ENG 307)
[ROMANTIC AGE TO VICTORIAN AGE]

Maximum Marks: 100

Note: Figures to the right indicate full marks.
Mention clearly the option you attempt.

- Q. 1 Write a detailed note on Karl Marx's philosophy of Dialectical Materialism and its influence on literature.
OR [17]
- Q. 1 Comment on the social, political, religious and literary tendencies of the Victorian Age.
- Q. 2 "Ode to Psyche is not merely a decorative piece of mythology but Keats's tribute to the Greek Goddess." Discuss.
OR [17]
- Q. 2 Comment on the central idea conveyed in the poem Ode on a Grecian Urn.
- Q. 3 Discuss, in detail, the character of Lavinia
OR [16]
- Q. 3 Write notes on the following:
(1) The opening of Mourning Becomes Electra
(2) Adam Brant
- Q. 4 Write short notes on the following:
(1) S. T. Coleridge
(2) Pre-Raphaelite Movement
OR [16]
- Q. 4 Write short notes on the following:
(1) Robert Frost
(2) American War of Independence
- Q. 5 Evaluate Keats as a worshipper of Nature with particular reference to the poem Ode to Autumn.
OR [17]
- Q. 5 "Ode to a Nightingale contrasts the happiness and joy of the bird with the suffering and sorrows of the human world."- Explain and elaborate.
- Q. 6 Evaluate Mourning Becomes Electra as a tragedy.
OR [17]
- Q. 6 Write short notes on the following:
(1) Orin's suicide
(2) The title: Mourning Becomes Electra

*****

1

[A-24] Seat No. _____

No. of printed page: 01

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B. A. (YEARLY) EXAMINATION
2017

Friday, 10th March

2.00 p.m. to 5.00 p.m.

ENG-308 : Paper No. VIII

English Literature

(History of English Literature from 1914 to 2000)

Total Marks: 70

Note: (1) Mention clearly the option you attempt. (2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Write a detailed note on the American Literature. (12)

OR

Q.1 Comment on the Irish Literary Theatre Movement.

Q.2 Evaluate "Waiting for Godot" as an absurd play. (12)

OR

Q.2 Write short notes on the following.

- (1) The opening of the play
- (2) The two tramps.

Q.3 Examine Philip Larkin as a modern poet on the basis of the poems you have studied. (11)

OR

Q.3 Write short note on the following.

- (1) "High Windows"
- (2) "Days"

Q.4 Write short notes on the following. (11)

- (1) T. S. Eliot
- (2) W. B. Yeats

OR

Q.4 (1) Eugene O'Neill
(2) W. H. Auden

Q.5 Comment on the main theme of the play Waiting for Godot. (12)

OR

Q.5 Write short notes on the following

- (1) The role of Lucky
- (2) The end of the play

Q.6 Critically evaluate the poem An Arundel Tomb. (12)

OR

Q.6 Write short notes on the following.

- (1) The moral of the poem Church Golorg.
- (2) The Title : "Ambulances"

☺ ☺ ☺

[A-9] Seat No. _____

No. of printed page : 1

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y.B.A. Examination (E.A.)
Tuesday, 14th March 2017
10.00 pm - 1.00 pm
Eng-308 : English Literature - Paper-VIII
[History of English Lit. from 1914 to 2000]

Total Marks: 100

- Note :** (i) Mention clearly the option you attempt.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Write a detailed note on the salient features of the Modern Age. (17)

OR

Q.1 Explain the term 'Absurd' and write a note on the Absurd Theatre Movement.

Q.2 Would you regard 'Waiting for Godot' as a tragic play? (17)

OR

Q.2 Write short notes on the following
(1) The contrast between Vladimir and Estragon
(2) The Character of Lucky

Q.3 Discuss Larkin's poetry as the poetry of pessimism and death. (16)

OR

Q.3 Appreciate the following poems.
(1) 'At Grass' (2) 'An Arundel Tomb'

Q.4 Write short notes on the following. (16)

(1) W. B. Yeats (2) T. S. Eliot

OR

Q.4 (1) Ted Hughes (2) D. H. Lawrence

Q.5 Comment on the main theme of the play 'A Waiting for Godot'. (17)

OR

Q.5 Write short notes on the following :

(1) Who is Godot?
(2) The Title

Q.6 "The poem 'Church Going' discusses the futility and atility of going to a church". Explain. (17)

OR

Q.6 Appreciate the following poems.
(1) 'Ambulances' (2) 'High Windows'

*****

[A-9] Seat No. _____

No. of printed pages : 1

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y.B.A. (External) Examination
Wednesday, 15th March 2017
10.00 am - 1.00 pm
ENG-309 : English Literature Paper - IX
(Literature in Translation)

Total Marks: 100

Note : (1) Mention clearly the option you attempt.
(2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Evaluate 'The Promised Hand' as a typical Gujarati novel full of Gujarati novel full of Gujarati tradition. (17)

OR

Q.1 Write short notes on the following
(1) The Character-sketch of champak sheth
(2) The opening of the novel

Q.2 Critically evaluate the poem 'Invocation to Sorrow' (17)

OR

Q.2 Write short notes on the following poems
(1) Hide and Seek (2) Suicide of a Star

Q.3 Attempt a critical appreciation of Kalidasa's 'Abhijnana Sakuntalam'. (16)

OR

Q.3 Write Short notes on the following.
(1) The role of Dusyanta in the play.
(2) The beginning of the play.

Q.4 Draw the character-Sketch of Sushila as presented in the novel 'The Promised Hand'. (16)

OR

Q.4 Write short notes on the following.
(1) The role of Bhabhu (2) The end of the novel

Q.5 "The language of paradox intensifies the proud proclamation of love in 'I Won't Let you Go' - Elucidate. (17)

OR

Q.5 Write short notes on the following poems.
(1) 'An offer of Help' (2) 'Empathy'

Q.6 Examine the salient features of Sakuntala's character in Kalidasa's 'Abhijnana Sakuntalam'. (17)

OR

Q.6 Write short notes on the following.
(1) Role of Anasuya and Priyamvada
(2) The curse of Rushi Kanva

*****

(A-16) Seat No. _____

No. of printed pages: 03

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y.B.A. (EXTERNAL) EXAMINATION
2017
Friday, 17th March
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
ENGLISH PAPER-XI (ENG 311)
[Phonetics, Phonology and Practical Criticism]

Maximum Marks: 100

Note: Figures to the right indicate full marks.
Mention clearly the option you attempt.

- Q. 1 Answer ANY TWO of the following: [20]**
- (1) State the organs of speech and discuss the role of the vocal cords and tongue in the production of speech.
  - (2) Comment on the qualities of a good speaker
  - (3) What is Intonation? Discuss its significance in speech.
  - (4) Discuss, in detail, the importance of Stress in communication.

- Q. 2 Transcribe ANY TEN of the following words in IPAs: [15]**

Leaf	Sing
Clothe	Lamp
Letter	Miles
Behind	Rope
Year	Down
Watch	Eager
Reason	Father
Class	Doctor
Mission	Room
Twice	Shabby

- Q. 3 Explain and comment on ANY FOUR of the following literary terms: [20]**

1. Elegy
2. Ballad
3. Problem Play
4. Allegory
5. Tragedy
6. Feminism
7. Imitation
8. Epic

Q. 4 Appreciate the following poem and give it a suitable title:

[16]

She walks in beauty, like the night
Of cloudless climes and starry skies;
Thus mellow'd to the tender light
Which heaven to gaudy day denies.
And all that's best of dark and bright
Meet in her aspect and her eyes:
One shade the more, one ray the less,
Had half impair'd the nameless grace
Which waves in every raven trees
Or softly lightens o'er her face;
Where thoughts serenely sweet express
How pure, how dear their dwelling-place.
And on that cheek, and o'er that brow,
So soft, so calm, yet eloquent,
The smiles that win, the tints that glow,
But tell of days in goodness spent,
A mind at peace with all below,
A heart whose love is innocent!

OR

How do I love thee? Let me count the ways.
I love thee to the depth and breadth and height
My soul can reach, when feeling out of sight
For the ends of Being and ideal Grace.
I love thee to the level of every day's
Most quiet need, by sun and candle light.
I love thee freely, as men strive for Right;
I love thee purely, as they turn from Praise
I love thee with the passion put to use
In my old griefs, and with my childhood's faith.
I love thee with a love I seemed to lose
With my lost saints- I love thee with the breath,
Smiles, tears, of all my life! - and, if God choose,
I shall but love thee better after death.

Q.5 Appreciate the following passage and give a suitable title to it:

[15]

The world has now for the first time a chance of becoming a single whole, a unity. So far as buying and selling and the exchange of goods are concerned, it is a unity already. I did not mention my meals when I described my ordinary day; if I had done so, I might have taken note of the fact that the food I eat comes from all over the world. The things in a grocer's shop, for instance, are from the ends of the earth; they come out of strange countries and over far-off seas. They are oranges from Brazil, dates from Africa, rice from India, tea from China, sugar from Demerara. No great Caliph, no Eastern king, not even Solomon in all his glory, could draw on such rich stores of varied produce as the housewife who does her shopping at the grocer's. The fact that these things come to us from all over the world means that for the first time the world is becoming a single place, instead of a lot of separate places shut off from one another.

Until quite recently the nations of mankind lived in a number of separate boxes holding no communication with each other except when the people in one box invaded those in the next, and some of the boxes were never opened at all. Today there is constant coming and going between the boxes, so much so that the sides of the boxes are breaking down, and the world is beginning to look more like one enormous box. And by now all the boxes have been opened, so that there is little danger of unknown people breaking in upon our civilization from outside and destroying it. The danger comes rather from within; it is a danger from among ourselves.

OR

Language has many functions. All the functions of language together fall under what we call communication. Even meaningless chatter has a function. It is a form of verbal escape; it saves the speaker from other activities which they wish to avoid. While such casual exchange may not pay attention to the content or the form of the message, most uses of language require that general rules of the language must be observed by the speakers. In addition to the general rules, every specific situation in which language is used requires specific rules of language use. This is particularly true in literature where the forms of the message is of special importance.

Another function of language is to help a speaker establish contact with other human beings, and every social group has its set rules regarding verbal exchange when two people meet or part. Language is also used for making announcements or assertions which accompany some kinds of formal activities like marriage.

At other times, especially when a person is alone, he may talk to himself in order to assure himself, or convince or confirm himself in a certain behavior. Similarly, language can be used to regulate behavior of others, whether through commands, requests, threats or jokes. An important function of language is expression – expression of thoughts, emotions, mental states and relationships. Language is used to make enquiries and to describe a great many abstract system like logic or science.

Q. 6 (a) Explain ANY TWO of the following figures of speech with illustrations:

[08]

1. Irony
2. Metaphor
3. Alliteration
4. Hyperbole

Q.6(b) Match the writers in Group 'A' with their works in Group 'B':

[06]

<u>A</u>	<u>B</u>
(1) William Shakespeare	(a) Ash Wednesday
(2) S.T. Coleridge	(b) Sons and Lovers
(3) John Galsworthy	(c) A Pair of Blue Eyes
(4) Thomas Hardy	(d) All's Well that Ends Well
(5) T.S. Eliot	(e) Kubla Khan
(6) D.H. Lawrence	(f) Justice

*****

.....

SARDAR PATEL UNIVERSITY

T.Y.B.A. (External) Examination

Friday, 10th March, 2017

10:00 am to 1:00 pm

GUJ 306- Gujarati Lit. Paper- VI

અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ

નોંધ : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા (૨૦) છે.

કુલ ગુણ : ૧૦૦

પ્ર. ૧ સુધારકયુગના સાહિત્યનાં પ્રેરકબળો અને લક્ષણોની વિગતે ચર્ચા કરો. (૨૦)

અથવા

પ્ર. ૧ આધુનિકયુગના સાહિત્યનાં પ્રેરકબળો અને લક્ષણોની વિગતે ચર્ચા કરો. (૨૦)

પ્ર. ૨ કનૈયાલાલ મુનશી અથવા રાજેન્દ્ર શાહની સાહિત્યસેવાનો વિગતે પરિચય કરાવો. (૨૦)

પ્ર. ૩ નીચેની કૃતિઓમાંથી કોઈ પણ બે વિશે વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. (૨૦)

૧. કરણધેલો   ૨. મિથ્યાભિમાન   ૩. સત્યના પ્રયોગો   ૪. છંદોલય

પ્ર. ૪ ગુજરાતી ટૂંકીવાર્તા અથવા સોનેટ સાહિત્યસ્વરૂપની એનાં મહત્વનાં વિકાસબિંદુઓને આવરી લેતી વિકાસરેખા વિગતે આલેખો. (૨૦)

પ્ર. ૫ નીચેના પ્રશ્નોમાંથી ગમેતે ચારના મુદ્દાસર જવાબ આપો. (૨૦)

૧. અનુગાંધીયુગના સાહિત્યની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ જણાવો.

૨. ઝવેરચંદ મેઘાણીનું કવિતાક્ષેત્રે પ્રદાન જણાવો.

૩. ગુજરાતી ભાષાની પ્રથમ નવલકથાનું નામ, સાલ અને કર્તાનું નામ જણાવો.

૪. અર્વાચીનોમાં આદ્ય તરીકે કયા સર્જકનું નામ જાણીતું છે? શા માટે?

૫. સુન્દરમ્ના ત્રણ કાવ્યસંગ્રહોના નામ જણાવો.

૬. 'ગુજરાત શાળપત્ર', 'સત્યપ્રકાશ', 'ડાંડિયો' અને 'યંગ ઇન્ડિયા' સામયિકોનાં તંત્રીઓના નામ જણાવો.

૭. 'ભદ્રભદ્ર' નવલકથામાં લેખકે કયા સામાજિક દૂષણો પર કટાક્ષ કર્યો છે?

૮. 'મારી હકીકત', 'જયા જયંત', 'સરસ્વતીચંદ્ર', 'આકાર' અને 'ગૃહપ્રવેશ' કૃતિઓનું સ્વરૂપ અને કર્તાના નામ જણાવો.

[A-7]

No. of printed page : 1

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y. B.A. (External) Examination
2017
Saturday, 11th March
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
Gujarati Literature : Paper-VII
GUJ-307 : Madhyakalin Granthkar - Shamal

કુલ ગુણ: ૧૦૦.

નોંધ: ૧. દરેક પ્રશ્નોના ગુણ સરખા (૨૦) છે.

૨. પ્રશ્નપત્રમાં આપેલ પ્રશ્નક્રમાંક જ ઉત્તરવહીમાં લખવા.

પ્ર.૧ “મદનમોહના” શામળની પ્રતિનિધિ અને લોકપ્રિય કૃતિ છે. સદષ્ટાંત ચર્ચા કરો.

અથવા

પ્ર.૧ “મદનમોહના” ને આધારે શામળની પદ્યવાર્તાકાર તરીકેની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ વર્ણવો.

પ્ર.૨ પદ્યવાર્તાના સ્વરૂપગત લક્ષણોના સંદર્ભમાં શામળકૃત “નંદનત્રીસી” ને મૂલવો.

અથવા

પ્ર.૨ “ ‘નંદનત્રીસી’ નું કમનસીબ અને આલેખનની દૃષ્ટિએ અત્યંત પ્રભાવક પાત્ર વિરોચનનું છે” - આ વિધાન સવિગત સમજાવો.

પ્ર.૩ ટૂંકનોંધ લખો. ‘અ’ માંથી એક અને ‘બ’ માંથી એક.

(અ) ‘મદનમોહના’ માં મદનનું પાત્રાલેખન.

અથવા

(બ) ‘મદનમોહના’ માં સમાજ દર્શન

(બ) ‘નંદનત્રીસી’ માં શામળની સંવાદકલા.

અથવા

(બ) ‘નંદનત્રીસી’ શીર્ષકની ચથાર્થતા.

પ્ર.૪ અભ્યાસનિયત કોઈપણ કૃતિ રહી ન જાય એ રીતે ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નનાં ટૂંકમાં મુદ્દાંસર જવાબ આપો.

- (૧) મોહનાના અભ્યાસ વખતે મધુસૂદન રાજા કયો પ્રપંચ રચે છે ? શા માટે ?
- (૨) ગણિકાએ મોહનાને કેવી રીતે ફસાવી ? મોહના ત્યાંથી કઈ રીતે છટકી ગઈ ?
- (૩) કથાને અંતે મદન શું જોઈ મૂર્છિત થઈ જાય છે ? શા માટે ?
- (૪) પદ્મિનીને પ્રાપ્ત કરવા માટે રાજા નંદ શું કરે છે ?
- (૫) નારી સૌંદર્યનો મોહ શામળની દૃષ્ટિએ કવો છે ?
- (૬) નંદ રાજા કેવી રીતે સજીવન થાય છે ?

પ્ર.૫ અભ્યાસનિયત કોઈપણ કૃતિ રહી ન જાય એ રીતે ગમે તે ત્રણના પૂર્વાપર સંદર્ભ આપી સમજાવો.

- (૧) 'હું જીવું ને એ નર મરે અરે દેવ અઘટતું કરે.'
- (૨) 'વાપી એક કડવી તુંબડી ઉતરે તુંબ હજાર
એક-એકથી કડવું અઘીક અપરંપાર અપાર.'
- (૩) 'જોરાવરીથી મુજને વરી પુરણ આણી પ્રીત.'
- (૪) 'દર્શન થયું પિતા તાહરું, પવિત્ર મંદિર થયું માહરું;
અમો આસરે છું તમતણે, અમપર હેત રાખો છો ઘણે.'
- (૫) 'ગંગોદક નિર્મળ જસું, સદા પવિત્ર જ સાર,
તેવું કુળ હોય માહરું, પડ પાસા પોબાર.'
- (૬) 'રાજાનું લેવડાવું વેર, કેમ સાખું હું એવડું ઝેર.'

ΔΔΔΔΔ

[A-10] Seat No. _____

No. of printed pages: 02

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T Y BA (External) Examination
2017
Tuesday, 14th March
10.00 am - 1.00 pm
GUJ-308 - Gujarati Literature VIII
(૧૯૪૭ પહેલાંની ગુજરાતી સાહિત્યની કૃતિઓનો અભ્યાસ)
૧) વાંસલડી ૨) માટીવટો

કુલ ગુણ : ૧૦૦

સૂચના: દરેક પ્રશ્નોના ગુણ સરખા (૨૦) છે.

પ્ર.૧ ભક્ત કવિ દયારામ રચિત 'વાંસલડી' કાવ્યસંગ્રહના આધારે કવિની સિદ્ધિઓ-મર્યાદાઓ જણાવો. (૨૦)

અથવા

પ્ર.૧ દયારામનાં પ્રેમલક્ષણા ભક્તિનાં પદો સદૃષ્ટાંત મૂલવો.

પ્ર.૨ 'માટીવટો'ના અભ્યાસનિયત નિબંધોને આધારે સર્જક મણિલાલ હ. પટેલની નિબંધકાર તરીકેની વિશેષતાઓ-મર્યાદાઓ જણાવો. (૨૦)

અથવા

પ્ર.૨ 'માટીવટો' નિબંધ સંગ્રહના પ્રવાસ નિબંધોને સવિગત મૂલવો.

પ્ર.૩ ટૂંકનોંધ લખો. (૨૦)

અ) દયારામનાં જ્ઞાન-વૈરાગ્યનાં પદો

અથવા

અ) દયારામનાં 'વાંસલડી' વિષયક કાવ્યો

બ) 'કળિયું' નિબંધમાં લેખકનો વતનપ્રેમ

અથવા

બ) 'જીજી' નિબંધમાં સર્જકનો માતૃપ્રેમ

પ્ર.૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ ચારના મુદ્દાસર જવાબ આપો. (૨૦)

૧) કવિ પોતાનાં મનને 'ઢાણકતું ઢોર' શા માટે કહે છે ?

૨) 'કાજળ કોરું તે કોને કહીએ' કાવ્યમાં ગોપીની કઈ વ્યથા વ્યક્ત થઈ છે ?

૩) રાધા કઈ-કઈ શ્યામરંગી વસ્તુઓથી દૂર જવાનો નિર્ણય કરે છે ? શા માટે ?

૪) 'વૈષ્ણવ નથી થયો તું રે' પદ રચનામાં દયારામ વૈષ્ણવજનના ક્યા લક્ષણો વર્ણવે છે ?

૫) લેખક પોતાના નાટક જોવાના શોખને કઈ રીતે પૂરો કરે છે ?

- ૬) ઘૂળિયા મલકની ગ્રાન્ટશાળા કેવી હતી ?
- ૭) લેખક શાંતિનિકેતન અને વલ્લભ વિધાનગરને કઈ રીતે તુલવે-મુલવે છે ?
- ૮) કલકત્તાને લેખક કાળવું બીકાળવું કેમ કહે છે ?

પ્ર.૫ કોઈપણ ચારના પૂર્વાપર સંદર્ભ આપી સમજાવો.

(૨૦)

- ૧) 'ઉત્તમ વસ્તુ અધિકાર વિના મળે, તદ્દપિ અર્થ ના સરે'
- ૨) 'તું મુજને અડતાં શ્યામ થઈશ તો હું ક્યમ નહિ થાઉં ગોરો ?'
- ૩) 'હું તુજને આવી નવ જાણતી, નહિ તો તુજ પર મ્હેર ન આણતી'
- ૪) કોટિ આભૂષણનું એ રે ભૂષણ, સીમા તું છે એ અભિરામની
- ૫) 'આપણું કિસ્મત જ બેટા ! કોડિયા જેવડું'
- ૬) 'આટલાં મોંઘાં બૂટ આપણને શા કામના'
- ૭) 'હવે તો નથી બેઠા તું બુન ! આવા જીબ્બામાં ભલેવાર શો ?'
- ૮) 'છોકરાઓ રાખે તો મારી જેમ ગોલ્ડમેડલ લાવે તો જાણું !'

[A-27] Seat No. _____

No. of printed page: 1

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B. A. (EXTERNAL) EXAMINATION
2017
Thursday, 16th March
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
GUJ-310 : Paper No. - 10
SAHITYA VIVECHAN (SHITYA MIMANSA)

કુલ ગુણ: ૧૦૦.

- પ્ર.૧ દ્યનિકાવ્ય, મધ્યમકાવ્ય અને ચિત્રકાવ્ય વિશેની સમજ સ્પષ્ટ કરી ત્રણેય વચ્ચેના ભેદ સ્પષ્ટ કરો. (૨૦)
- અથવા**
- પ્ર.૧ સોનેટ સ્વરૂપની લાક્ષણિકતાઓના સદ્દષ્ટાંત પરિચય આપો. (૨૦)
- પ્ર.૨ અભિધા, લક્ષણા અને વ્યંજના શબ્દશક્તિનો પરિચય કરાવો. (૨૦)
- અથવા**
- પ્ર.૨ કલ્પન, પ્રતીક અને પુરાકલ્પનનું કાવ્યમાં પ્રયોજન સમજાવો. (૨૦)
- પ્ર.૩ રસનિષ્પત્તિની પ્રક્રિયા વિશે વિગતે નોંધ લખો. (૨૦)
- અથવા**
- પ્ર.૩ સાહિત્ય વિવેચનનું પ્રયોજન અને પ્રવૃત્તિ સમજાવો. (૨૦)
- પ્ર.૪ નીચેનામાંથી કોઈ બે ટૂંકનોંધ લખો. (૨૦)
- (૧) અભિવ્યક્તિ અને પ્રત્યાયન (૨) સાહિત્યમાં સુરચિ
(૩) કાવ્યનું સત્ય (૪) કલા અને નીતિ
- પ્ર.૫ નીચેનામાંથી કોઈ ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો. (૨૦)
- (૧) યશપ્રાપ્તિ અને દ્યનિપ્રાપ્તિને કાવ્ય પ્રયોજનો કઈ રીતે ગણી શકાય ?
(૨) કાવ્ય શી રીતે અમંગલનું નિવારણ કરી શકે ?
(૩) શબ્દ સંકેત એટલે શું ?
(૪) સાહિત્યભાષા વ્યવહારભાષાથી કઈ રીતે જુદી પડે છે ?
(૫) લૌકિક જીવનમાં રસાસ્વાદની આડે આવતાં વિદનો કાવ્યશાસ્ત્રીઓ કેવી રીતે દૂર કરવાના ઉપાયો સૂચવે છે ?
(૬) રસાભાસનો સિદ્ધાંત કલા માટે શી રીતે ઘાતક છે ?
(૭) વિવેચકની કોઈ ત્રણ સજ્જતા નોંધો.
(૮) ઉત્તમ સર્જક ઉત્તમ વિવેચક બની શકે ? કઈ રીતે ?

SARDAR PATEL UNIVERSITY

TY BA (External) Examination

Friday, 17th March 2017

10:00 am to 01:00 pm

GUJ-311 : Gujarati Literature Paper-XI ભાષાશાસ્ત્ર અને વ્યાકરણ

Total Marks : 100

નોંધ : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા (૨૦) છે

પ્ર. ૧ 'ભાષા' શબ્દના વિવિધ અર્થો આપી, ભાષાની વ્યાખ્યા સમજાવી, ભાષાનાં કાર્યો જણાવો.

અથવા

પ્ર. ૧ ટૂંકનોંધ લખો.

(૧) ભાષા અને માનવસમાજ (૨) ઉચ્ચારણ અને લેખન

પ્ર. ૨ ગુજરાતી ભાષાના ઉદ્ભવ અને વિકાસની ત્રિવિધ ભૂમિકા ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

અથવા

પ્ર. ૨ ટૂંકનોંધ લખો.

(૧) ગુજરાતી શબ્દભંડોળમાં પરિવર્તનો (૨) સંવૃત્ત અને વિવૃત્ત 'એ' અને 'ઓ'

પ્ર. ૩ ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે)

(૧) માન્ય ગુજરાતીનાં સ્પર્શ વ્યંજનો (૨) માન્ય ગુજરાતીના અનુનાસિકો

(૩) ભાષાના ધ્વનિઓ કે ધ્વનિઘટકો (૪) માન્ય ગુજરાતીના સ્વરો

પ્ર. ૪ 'પ્રત્યય' એટલે શું? પૂર્વ અને પર પ્રત્યયોના પ્રકાર સમજાવો.

અથવા

પ્ર. ૪ ટૂંકનોંધ લખો.

(૧) કર્તરી, કર્મણી અને ભાવે પ્રયોગ (૨) લિંગ અને વચન

પ્ર. ૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો.

(૧) ચરોતરી બોલીની કોઈ ત્રણ લાક્ષણિકતાઓ સદષ્ટાન્ત સમજાવો.

(૨) અપભ્રંશ ભાષાનાં મુખ્ય લક્ષણો કયાં કયાં છે?

(૩) સમાસ એટલે શું? ઉદાહરણ દ્વારા સ્પષ્ટ કરો.

(૪) તત્સમ અને તદ્ભવ શબ્દો એટલે શું? ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

(૫) માન્ય ભાષાથી બોલી કઈ રીતે જુદી પડે છે?

(૬) નિપાત એટલે શું?

(૭) ગુજરાતીના પાર્શ્વિક વ્યંજનોનો પરિચય આપો.

(૮) વિશેષણ અને ક્રિયાવિશેષણ વચ્ચેનો ભેદ દષ્ટાન્ત આપી સમજાવો.

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y. B.A. (External) Examination
2017
Wednesday, 15th March
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
Gujarati Literature : Paper-IX
(અપઠિત લેખન, પરિશીલન)

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા (૨૦) છે.

કુલ ગુણ : ૧૦૦

- પ્ર.૧ નીચેનામાંથી ગમે તે બે નો અર્થવિસ્તાર કરો. (૨૦)
- (૧) ઝાઝા નબળા લોકથી કદી ન કરીએ વેર,
કીડી કાળા નાગનો પ્રાણ જ લે આ વેર.
- (૨) પૃથ્વી સમું નહિ બેસણું, આભ સમું નહિ છત્ર,
પ્રેમ સમી નહિ માધુરી, આપ સમો નહિ મિત્ર.
- (૩) બધું છૂપે, છૂપે નહિ નયન ક્યારે પ્રણયનાં !
- (૪) આપ નહીં આદર નહીં, નહીં નયનોમાં નેહ
એ ઘેર શીદ જઈએ, ભલે વરસે કંચન મેઘ !

- પ્ર.૨ નીચેના કાવ્યનો રસાસ્વાદ કરાવો. (૨૦)
- નદી દોડે, સોડે ભડભડ બળે ડુંગરવર્નો,
પડે ઓળા પાણી મહીં, સરિત હૈયે સળગતી.
ઘણું દાઝે દેહે, તપી તપી ઊંડે બિંદુ જળનાં
વરાળો હૈયાની પણ મદદ કેં ના દઈ શકે.
જરી થંભી જેને ઊછળી, દઈ છોળો તટ પરે
પહાડોને છાંટી શીતળ કરવાનું નવ બને.
અરે ! જે પહાડોએ નિજ સહુ નિચોવી અરપિયું
નવાણોમાં, તેને સમય પર દૈ બુંદ ન શકે.

કિનારાની આંકી જડ કહણ માઝા ક્યમ કરી
ઉથાપી-લોપીને સ્વજનદુખને શાંત કરવું ?
નદીને પાસેનાં સળગી મરતાંને અવગણી
જવું સિંધુ કેરા અદીઠ વડવાગિન બુઝવવા !
પછી ત્યાંથી કો દી જળભર ભલે વાદળ બની.
વહી આવી આંહીં ગિરિદવ શમાવાનું થઈ રહે !
અરે ! એ તે ક્યારે ? ભસમ સહુ થૈ જાય પછીથી ?
- ઉમાશંકર જોશી

અથવા

પ્ર.૨

નીચેના કાવ્યાનો રસાસ્વાદ કરવો.

જે ગમે જગતગુરુ દેવ જગદીશને, તે તણો ખરખરો ફોક કરવો;
આપણો ચિંતવ્યો અર્થ કંઈ નવ સરે, ઊગરે એ જ ઉલ્લેગ ધરવો.

‘હું કરું, હું કરું’ એ જ અજ્ઞાનતા, શક્તનો ભાર જેમ શ્વાન તાણે;
સૃષ્ટિ-મંડાણ છે સર્વ એણી પેરે, જોગી-જોગેશ્વર કોઈક જાણે.

નીપજે નરથી તો કોઈ નવ રહે દુઃખી, શત્રુ મારીને સહુ મિત્ર રાખે;
રાયને રંક કોઈ દષ્ટ આવે નહીં, ભવન ભવન પર છત્ર દાખે.

ઋતુ લતા-પત્ર-ફળ-ફૂલ આપે યથા, માનવી મુખ મન વ્યર્થ શોચે;
જેહના ભાગ્યમાં જે સમે જે લખ્યું, તેહને તે સમે તે જ પહોંચે.

સુખ સંસારી મિથ્યા કરી માનજો, કૃષ્ણા વિના બીજું સર્વ કાચું;
જુગલ કર જોડી-કરી નરસૈંયો એમ કહે : જન્મ પ્રતિજન્મ હરિને જ જાચું.

- નરસિંહ મહેતા

પ્ર.૩

નીચેના ગદ્યખંડનું વિવરણ (વિસ્તારથી સમજાવો.) કરો.

(૨૦)

લલિત નિબંધમાં નિબંધકારના આંતરવ્યક્તિત્વનું પ્રગટીકરણ હોય છે. એ માણવાની મજા હોય છે. એક જ વિષય પર અનેક નિબંધકાર નિબંધ રચે, એ અંગે કોઈ બંધન ના હોઈ શકે. આમ છતાં એક વિષય હોવા છતાં એ લલિતનિબંધની ભાત નોખી તરી આવે છે કારણ કે એમાં પ્રતિબિંબિત થયેલું સર્જકનું વ્યક્તિત્વ જુદું જુદું છે. દરેક કલાત્મકતાની દૃષ્ટિએ તો અલગ પડે જ પડે, સાથે સાથે વ્યક્તિત્વની વિવિધ મુદ્રા વડે પણ અલગ પડે. વૃક્ષ વિશે અનેક નિબંધકાર નિબંધ લખે, વિષય સરખો, કઈ રીતે સર્જક વૃક્ષને જુએ છે, વૃક્ષનું જીવનમાં કેવું સ્થાન છે, એ વૃક્ષ સાથે કયા કયા સ્મરણો જોડાયેલાં છે, એ વૃક્ષ વડે એ કયા ભાવોને રજૂ કરે છે. - આ બધી બાબતોમાં દરેક સર્જક જુદો પડી જવાનો. આમાં દિલચોરી ના ચાલે. કોઈનું અનુકરણ ના ચાલે. જે અનુભવો વૃક્ષ વડે થયાં છે, એનું જ બયાન કરવાનું હોય, આમ લલિતનિબંધમાં વિષય નિમિત્તે બની જાય છે. સર્જકની આગવી વ્યક્તિમત્તા જ કેન્દ્રમાં આવી જાય છે.

અથવા

પ્ર.૩

નીચેના ગદ્યખંડનું વિવરણ (વિસ્તારથી સમજાવો) કરો.

સાહિત્ય શબ્દની કળા છે. શબ્દ જ એનું માધ્યમ છે. શબ્દ વિના એનું સર્જન જ અશક્ય છે. શબ્દો તો ભરપૂર છે ને રોજ આપણે પુષ્કળ પ્રમાણમાં એનો ઉપયોગ કરીએ જ છીએ. આ શબ્દો વ્યવહાર ચલાવવા માટે છે. એજ શબ્દો વડે જ સર્જક સાહિત્યનું સર્જન કરે છે. છતાં એ શબ્દો જ્યારે સાહિત્ય કૃતિમાં પ્રયોજાય છે, ત્યારે એ બદલાઈ જાય છે. એટલેકે એના અર્થ સંદર્ભો બદલાઈ જાય છે. જે સંવેદનને પ્રગટ કરવા માટે એ શબ્દ પ્રયોજાયો હોય છે. એના સંદર્ભમાં એ કૃતિમાં હોય છે. વ્યવહારનો અર્થ ત્યાં ચાલતો નથી. એ વ્યવહારના અર્થથી પણ વિશિષ્ટ એવો અર્થ કૃતિમાં એ જન્માવે છે એથી જ કળાકૃતિમાં માધ્યમનું મહત્ત્વ મોટું છે કેમ કે એમાંથી જ રૂપાંતરણની પ્રક્રિયા થાય છે.

પ્ર.૪

નીચેના ગદ્યખંડનો $\frac{1}{3}$ ભાગમાં સંક્ષેપ કરો.

(૨૦)

આપણને જે જરૂરી છે તે બળની છે. તમે તમારી જાતમાં આત્મશ્રદ્ધા પ્રગટાવો. આપણે આત્મશ્રદ્ધા પ્રગટાવો. આપણે આત્મશ્રદ્ધા ખોઈ બેઠા છીએ અને તેથી જ ગુપ્ત વિદ્યા, રહસ્યવિદ્યા અને એવી છાની છાની બાબતો આપણામાં ઘૂસતી આવે છે. તેમાં કદાચ સત્ય હશે, પણ એ બધી વિદ્યાઓએ આપણને લગભગ નિર્માલ્ય બનાવી દીધા છે. તમારા જ્ઞાનતંતુઓ મજબૂત બનાવો. આજે આપણને જરૂર છે લોખંડી સ્નાયુઓની અને પોલાદી જ્ઞાનતંતુઓની. ઘણા કાળ સુધી આપણે રોતલ રહ્યા છીએ. હવે રોવાનું છોડી દઈને તમારા પોતાના પગ પર ખડા થાઓ અને મર્દ બનો. મર્દ બનાવનારા ધર્મની આપણને જરૂર છે. મર્દ બનાવનારા સિદ્ધાંતોની આપણને જરૂર છે અને સાચું પારખું આ છે : જે કાંઈ તમને શારીરિક રીતે, બૌદ્ધિક રીતે અને આધ્યાત્મિક રીતે દુર્બળ બનાવે તેને ઝેર ગણીને છોડી દો. એવી વસ્તુઓમાં જરાય પ્રાણ નથી, એ સાચું હોઈ શકે નહિ. સત્ય એટલે શક્તિ, સત્ય એટલે પવિત્રતા, સત્ય એટલે સર્વજ્ઞતા. સત્ય તો માણસને બળદાયક નીવડવું જોઈએ, પ્રકાશ આપનાર હોવું જોઈએ, જોમદાયક હોવું જોઈએ.

અથવા

પ્ર.૪

નીચેના ગદ્યખંડનો $\frac{1}{3}$ ભાગમાં સંક્ષેપ કરો.

હું જોઈ શકું છું કે સાહિત્ય સમજવાની આજના ધમાલભર્યા જીવનમાં તમને કુરસદ ન હોય અને વૃત્તિ પણ ન હોય. હશે પણ તમે નાટક કે સિનેમા કદી જોયાં જ નથી એમ કહો એ કેમ મનાય ? ગાંધીજીએ પણ છેલ્લે છેલ્લે સિનેમામાં કેટલાંક દર્શ્યો જોઈ લીધાં હતાં એમ યાદ આવે છે. એ નાટક કે ચલચિત્રોના કેટલાય પ્રસંગો તમને હસાવે છે, રડાવે છે, ભયભીત કરે છે, શૂંગાર અભિમુખ કરે છે, આશ્ચર્ય ઉપજાવે છે, જોમ અર્પે છે, ગુસ્સે કરે છે, કંટોળો ઉપજાવે છે. તમો જાણો છો આવા આવા ભાવ ઉપજાવતા પ્રસંગો, ગીતો અને સંવાદો સાહિત્યને જ સર્જે છે ! આંખમાં આંસુ લાવતાં કરુણ મૃત્યુ ગીતો કે પ્રસંગો પણ સાહિત્ય બની રહે છે એમ આપ જાણશો એટલે આપને આનંદાશ્ચર્ય સમજાશે કે હલરડાંથી માંડી મૃત્યુનાં શોકગીત-મરસીયા સુધી - એટલે બાળજન્મથી માંડી જીવન-અંત સુધી સાહિત્યનું વાતાવરણ વ્યાપી રહેલું છે. સાહિત્યને આપણે સમજીએ કે ન સમજીએ; સાહિત્ય સમજવાની આપણે કુરસદ લઈએ કે ન લઈએ : સાહિત્ય પોતે જ ડગલે અને પગલે સામે આવી આપણા શ્વાસ સરખું જીવંત તત્ત્વ બની આપણને વીંટળાઈ વળે છે.

પ્ર.૫

- (અ) કોઈપણ બે સંજ્ઞાઓનો સદષ્ટાંત પરિચય આપો. (૦૪)
- (૧) લઘુ-ગુરુ (૨) સંખ્યામેળ
(૩) સંઘિ (૪) સ્લોકભંગ
- (બ) કોઈપણ બે છંદોનું બંધારણ ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. (૦૮)
- (૧) શાર્દૂલવિક્રીડિત (૨) વસંતતિલકા
(૩) દોહરો (૪) હરિગીત
- (ક) કોઈપણ બે અલંકારોની વ્યાખ્યા આપી સદષ્ટાંત સમજાવો. (૦૮)
- (૧) વર્ણાનુપ્રાસ (૨) સસંદેહ
(૩) ઉપમા (૪) વ્યાજસ્તુતિ

[A-8] Seat No. _____

No. of printed page: 03

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T Y BA (External) Examination
Friday, 10th March
2017
10.00 am - 1.00 pm
HIN-306 - Hindi - VI
प्राचीन एवं मध्यकालीन हिन्दी कविता

कुल गुण : १००

नोट : हिन्दी में शिरोरेखा लगाना अपेक्षित है ।

प्र.१ निम्नलिखित में से किन्हीं तीन की संदर्भ सहित व्याख्या लिखिए ।

(१८)

- क) लाजनि लपेटि चितवनि भेद-भाय भरी
लसति ललित लोल चख तिरछानि मैं
छबि को सदन गोरो भाल बदन, रूचिर
रस निचुरत मीठी मृदु मुसक्यानी मैं ।
दसन दमक फैलि हमें मोती माल होति,
पिय सों लड़कि प्रेम पगी बतरानि मैं ।
आनन्द की निधि जगमगति छबीली बाल,
अंगनि अनंग-रंग दुरि मुरि जानि मैं ।

अथवा

- क) रावरे रूप की रीति अनूप, नयो नयो लागत, ज्यों ज्यों निहारियै ।
त्यों इन आँखिन बानि कनोखी, अघानि कहूँ नहिँ आनि तिहारियै ।
एक ही जीवन हुतौ सु तौ बान्यौ, सुजान संकोच और सोच सहारियै ।
रोकी रहै न, दहै घनआनंद बावरी रीझि के हाथन हारियै ॥

- ख) अपनपौ आप ही बिसरो ।
जैसे सोनहा काँच मंदिर मैं भरमत भूँकि मरो ।
जो केहरि बपु निरखि कूल-जल प्रतिमा देखि परो ।
ऐसेहि मद गज फटिक शिला पर दसननि आनि अरो ।
मरकट मुठी स्वाद ना बिसरै घर घर नटत फिरो ।
कह कबीर ललनी कै सुवना तोहि काने पकरो ।

अथवा

ख) कबिरा प्याला प्रेम का, अंतर दिया लगाय ।
रोम रोम में रमि रहया, और अमल क्या खाय ।
राता-माता नाम का, पीया प्रेम अघाय ।
मतवाला दीदार का, माँगै मुक्ति बलाय ॥

ग) दूलह श्री रघुनाथ बने दुलही सिय सुंदर मंदिर माही ।
गावति गीत सबै मिलि सुंदरि वेद जुवा जुरि विप्र पढ़ाहीं ।
राम को रूप निहारति जानकी कंचन के नग की परछाहीं ।
यातैं सबै सुधि भूलि गई कर टेकि रहीं पल टारति नाहीं ।

अथवा

ग) वेद पुरान बिहाई सुपंथ कुमारग कोटि कुचाल चली है ।
काल कराल नृपाल कृपालन राज समाज बड़ोई छली है ।
वर्न विभाग न आश्रम धर्म दुनी दुख दोष दरिद्र दली है ।
स्वारथ को परमारथ को कलि राम को नाम प्रताप बली है ।

प्र.२ कविवर घनानंद के जीवन एवं व्यक्तित्व का संक्षिप्त परिचय दीजिए । (१६)

अथवा

प्र.२ घनानंद की भाषा और अलंकार योजना पर प्रकाश डालिए ।

प्र.३ कवितावली के कथानक की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए । (१६)

अथवा

प्र.३ कवितावली में वर्णित सौंदर्य भाव को स्पष्ट कीजिए ।

प्र.४ 'कबीर एक मानवतावादी कवि हैं' सोदाहरण समझाइए । (१६)

अथवा

प्र.४ कबीर की भक्ति भावना को सोदाहरण समझाइए ।

प्र.५ टिप्पणी लिखिए ।

(१६)

- क) विद्यापति अथवा क) भूषण
ख) मीरा अथवा ख) रसखान

प्र.६ निम्नलिखित अतिलघुत्तरीय प्रश्नों में से किन्हीं १८ का अतिसंक्षिप्त उत्तर लिखें ।

(१८)

- १) घनानंद वैरागी क्यों बने ?
- २) दिल्ली छोड़कर घनानंद कहाँ गये ?
- ३) सुजान कौन थी ?
- ४) घनानंद किसके दरबारी कवि थे ?
- ५) घनानंद किस काल के कवि हैं ?
- ६) घनानंद किस बात से अधिक दुःखी थे ?
- ७) विरह विदग्ध घनानंद के लिए प्रेमिका 'सुजान' आगे चलकर किसका पर्याय बन जाती है ?
- ८) कवितावली का शीर्षक कितने कांड में है ?
- ९) कवितावलि किसकी रचना है ?
- १०) बालकांड में कुल कितने छंद हैं ?
- ११) तुलसीदास के समय किस मुगल बादशाह का शासन था ?
- १२) लंकाकांड की प्रमुख घटना कौन सी है ?
- १३) कवितावली के सबसे बृहद कांड का नाम बताइए ?
- १४) कवितावली के लंकाकांड में कितने छंद हैं ?
- १५) कबीर बीजक के सम्पादक कौन हैं ?
- १६) कबीर बीजक में कितने भाग हैं ?
- १७) कबीर किस धारा के कवि हैं ?
- १८) कबीर की पत्नी का क्या नाम था ?
- १९) कबीर के पालक माता-पिता का क्या नाम था ?
- २०) कबीर के गुरु का क्या नाम था ?
- २१) कबीर के राम कैसे हैं ?

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y.B.A(External)EXAMINATION

Tuesday, 14th March 2017

10.00 a.m. to 01:00p.m

हिन्दी साहित्य पेपर-८ HIN-308

हिन्दी निबंध तथा अन्य गद्य विधाएँ

कुलांक: १००

प्र.१ ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।

(१६)

(क) “स्त्री संबंधी निंदा में प्रोटीन की बड़ी मात्रा होती है और शराब संबंधी निंदा में विटामिन बहुत होता है।”

अथवा

(क) “आना-जाना तो लगा ही रहता है। आया है सो जायेगा-राजा, रंक, फकीर। आदमी को कुछ करने के लिए एक निमित्त चाहिए।”

(ख) “आधुनिक बनने के प्रयास में हम योरोप के बाह्य रूप के निकट आ जाये। हमारी भीतरी मनोवृत्ति न योरोपिय हो सकेगी न होनी चाहिए और न होने में हमारा कल्याण है।”

अथवा

(ख) “लोग ऐसे समय ईश्वर को याद किया करते हैं। मुझे भी याद दिलाई जाती है। पर अभी तक मुझे ईश्वर को कष्ट देने की जरूरत नहीं मालूम हुई।”

प्र.२ ‘मुखड़ा क्या देखे फोटू में’ निबंध में व्यक्त व्यंग्य स्पष्ट कीजिए। (१६)

अथवा

प्र.२ ‘वह जो आदमी है ना’ निबंध में व्यक्त परसाई जी के विचारों को स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ ‘गिल्लू’ रेखाचित्र की विशेषताएँ लिखिए।

(१६)

अथवा

प्र.३ ‘प्रेमचंद: लमही में जन्म एवं अंतिम बिमारी’ जीवनी की विशेषताएँ लिखिए।

प्र.४ ‘आत्मकथा’ का उद्भव और विकास का परिचय दीजिए।

(१६)

अथवा

प्र.४ ‘कहानी’ साहित्य का उद्भव और विकास का परिचय दीजिए।

प्र.५ लघुत्तरी प्रश्न लिखिए।

(१६)

(अ) 'पाँच लोककथाएँ' निबंध की विशेषताएँ।

अथवा

(अ) 'सबटेनेन्ट' निबंध की विशेषताएँ।

(आ) एकलव्यदास का चरित्र चित्रण।

अथवा

(आ) डॉ.हरिवंशराय 'बच्चन' का व्यक्तित्व।

प्र.६. कोई भी बीस अतिलघुत्तरी प्रश्न लिखिए।

(२०)

१.बारात की वापसी के वक्त लेखक क्यों घबराते हैं?

२.लेखक के अनुसार निंदा में क्या छिपा है?

३.स्वतंत्रता दिवस और गणतंत्र दिवस की क्या हालत है?

४.कबीर ने मन के बारे में क्या कहा है?

५.सब गोलमाल देखकर कबीर ने क्या कहा?

६.वैज्ञानिक चाँद के बारे में क्या कहते हैं?

७.लेखक ने किस संस्कृति का स्वीकार किया है?

८.लेखक को फूलमाला अब कैसी लगती है?

९.गुरुदेव ने किस शिष्य को प्रथम घोषित किया?

१०.अमृतराय की कौन सी पुस्तक पुरस्कृत हैं?

११.महादेवीजी रचित किन्हीं दो गद्य पुस्तकों के नाम लिखें।

१२.द्विवेदी युगीन जीवनी साहित्यकारों के नाम लिखें।

१३.डायरी साहित्य का आगमन कहाँ से माना जाता है?

१४.मधु शीर्षक से बचनजी की तीन रचनाओं के नाम लिखें।

१५.प्रेमचंद के चार उपन्यासों के नाम लिखें।

१६.'अंगद का पाँव' हास्य-व्यंग्य किसकी रचना है?

१७.शांतिनिकेतन में कौन से दिन छुट्टी होती है?

१८.सागर मंथन के बारे में लेखक का क्या मत है?

१९.बच्चनजी की आत्मकथाओं का नाम लिखिए।

२०.शुक्लौत्तरयुग के चार निबंधकारों के नाम लिखें।

२१.'धुमक्कड़ स्वामी' किसका जीवनी साहित्य है?

२२.संस्मरण और रेखाचित्र में क्या अंतर है?

[A-28] Seat No. _____

No. of printed page: 02

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T Y BA (External) Examination
Thursday, 16th March
2017
10.00 am - 1.00 pm
HIN-310 - Hindi Lit. - X

भारतीय एवं पाश्चात्य साहित्य सिद्धांत और हिन्दी आलोचना

कुल गुण : १००

नोट : हिन्दी में शिरोरेखा लगाना अपेक्षित है ।

प्र.१ 'शब्दशक्ति' किसे कहते हैं - स्पष्ट करते हुए आभेधा शब्दशक्ति सविस्तार समझाइए ? (१९)

अथवा

प्र.१ 'दोष' किसे कहते हैं -बताते हुए 'शब्ददोष' सविस्तार समझाइए ?

प्र.२ अरस्तु का विरेचन' सिद्धांत समझाइए ? (१९)

अथवा

प्र.२ कॉलरिज का 'कल्पना सिद्धांत' स्पष्ट कीजिए ?

प्र.३ आ. रामचन्द्र शुक्ल की समीक्षा पद्धति स्पष्ट कीजिए । (१९)

अथवा

प्र.३ आलोचना के क्षेत्र में नंददुलारे बाजपेयी का योगदान स्पष्ट कीजिए ?

प्र.४ टिप्पणी लिखिए : (२४)

क) काव्य हेतु ।

अथवा

क) काव्य गुण ।

ख) स्वच्छंदतावाद ।

अथवा

ख) प्रतीक ।

ग) डॉ. नगेन्द्र ।

अथवा

ग) आ. हजारी प्रसाद द्विवेदी ।

प्र.५ वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर दीजिए । (कोई उन्नीस)

(१९)

- १) काव्य के ४ प्रयोजनों का उल्लेख कीजिए ।
- २) काव्य के दो प्रकार बताइए ?
- ३) 'रीतिरात्मा काव्यस्य' किस आचार्य ने कहा ?
- ४) काव्य के ६ सम्प्रदायों का नाम बताइए ?
- ५) आ. मम्मट के काव्यग्रंथ का नाम क्या है ?
- ६) छंद के दो प्रकार बताइए ?
- ७) प्लेटो ने काव्य के कितने भेद माने हैं ?
- ८) 'बिम्ब' का अर्थ बताइए ?
- ९) 'स्वच्छंदतावाद' का प्रभाव हिन्दी साहित्य के किस युग पर पड़ा ?
- १०) प्लेटो के अनुसार कौन अपनी स्वतंत्रता की रक्षा नहीं कर सकता ?
- ११) प्लेटो ने कौन सा सिद्धांत दिया ?
- १२) वूड्सवर्थ के अनुसार कैसी भाषा का प्रभाव अधिक पड़ता है ?
- १३) टी. एस. इलियट ने कौन-सा सिद्धांत दिया ?
- १४) लॉजाइनस ने कौन सी पुस्तक लिखी ?
- १५) शुक्लजी मूलतः कैसे आलोचक माने जाते हैं ?
- १६) आचार्य रामचंद्र शुक्ल के निबंध संग्रह का क्या नाम है ?
- १७) कॉलारिज का प्रमुख सिद्धांत कौन-सा है ?
- १८) छंदशास्त्र में दिर्घ वर्ण को क्या कहा जाता है ?
- १९) शब्दशक्ति किसे कहते हैं ?
- २०) काव्य को परिभाषित करने वाले दो भारतीय आचार्यों के नाम लिखिए ?

SARDAR PATEL UNIVERSITY

T.Y.B.A.(EXTERNAL)EXAMINATION

Friday, 17 March 2017

10:00 A.M. To 01:00 P.M.

HINDI LITERATURE: PAPER-XI (HIN-311)

(Hindi Patrakarita)

Paper Marks: 100

सूचना: हिन्दी में शिरोरेखा बाँधना अनिवार्य है।

प्र. १ पत्रकारिता की परिभाषा बताते हुए उसके प्रकारों की चर्चा कीजिए। (१८)

अथवा

प्र. १ भारत में पत्रकारिता का आरंभ सविस्तार समझाइए।

प्र. २ फीचर का अर्थ बताते हुए फीचर के प्रकारों की चर्चा कीजिए। (१८)

अथवा

प्र. २ रिपोर्ताज का अर्थ बताते हुए उसका महत्व लिखिए।

प्र. ३ दृश्य-श्रव्य माध्यमों की विस्तार से चर्चा कीजिए। (१८)

अथवा

प्र. ३ संवाददाता की विशेष योग्यताओं को बताकर उसके कार्यों की चर्चा कीजिए।

प्र. ४ मुद्रण पत्रकारिता और मुद्रणकला को समझाइए। (१८)

अथवा

प्र. ४ 'इन्टरनेट' की पत्रकारिता का सविस्तार वर्णन कीजिए।

प्र. ५ टिप्पणी लिखिए: (किन्हीं दो) (१४)

(१) विज्ञापन के लाभ-हानि (२) प्रूफ शोधन

(३) मल्टीमीडिया (४) पत्रकारिता का प्रबंधन-वितरण व्यवस्था

प्र. ६ पारिभाषिक शब्द लिखिए: (किन्हीं चौदह) (१४)

१. Address	१०. Formal
२. Allowance	११. Group
३. Appointment	१२. Liberal
४. Chief	१३. Penalty
५. Clerk	१४. Political
६. Budget	१५. Speaker
७. Balance	१६. Traditional
८. Cash	१७. Refund
९. Business	१८. Loss

*****

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y. B.A. (External) Examination
2017
Wednesday, 15th March
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
Hindi : Paper-IX
हिन्दी भाषा और व्याकरण

नोंध : हिन्दी में शिरोरेखा लगाना अनिवार्य है ।

कुल गुण : १००.

- प्र.१ हिन्दी भाषा के स्वरूप और लक्षण पर प्रकाश डालिए । (१६)
 अथवा
- प्र.१ ध्वनि परिवर्तन के कारणों की विस्तार से चर्चा-कीजिए । (१६)
- प्र.२ देवनागरी लिपि के उदभव एवं विकास की चर्चा कीजिए । (१६)
 अथवा
- प्र.२ हिन्दी शब्दभंडार को परिभाषित करते हुए उसके भेदों की सोदाहरण चर्चा कीजिए । (१६)
- प्र.३ वर्ण की परिभाषा देते हुए स्वर एवं व्यंजन वर्णों की विस्तार से चर्चा कीजिए । (१६)
 अथवा
- प्र.३ विशेषण की परिभाषा बताते हुए उसके प्रकारों पर प्रकाश डालिए । (१६)
- प्र.४ संज्ञा की परिभाषा बताते हुए उसके भेदों-भेद की चर्चा कीजिए । (१६)
 अथवा
- प्र.४ अव्यय की परिभाषा देते हुए उसके भेदों की सक्षिप्त में चर्चा कीजिए । (१६)
- प्र.५ संक्षेप में लिखिए (१६)
 (अ) पुरानी हिन्दी अथवा पश्चिमी हिन्दी
 (ब) संज्ञा के भेद अथवा उपसर्ग प्रत्यय
- प्र.६ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं बीस प्रश्नों के अतिसंक्षेप में उत्तर लिखिए । (२०)
 (१) भाषा की चार विशेषताएँ लिखिए ।
 (२) भारत की कौन-कौन सी भाषाएँ नागरी लिपि में लिखि जाती है ?
 (३) राजस्थानी भाषा की बोलियाँ के नाम बताईए ।
 (४) अवहट्ट भाषा का समय क्या है ?
 (५) भाषा का मानकरुप किसे कहते है ?
 (६) हिन्दी भाषा का क्षेत्र कहाँ से कहाँ तक है ?

- (७) अर्थ परिवर्तन के चार कारण लिखिए ।
- (८) शौरसेनी अपभ्रंश से कौन-सी भाषाएँ विकसित हुई ?
- (९) खड़ीबोली के विकास में किन चार महानुभावों का योगदान माना जाता है ?
- (१०) खड़ीबोली के शब्द का पहली बार प्रयोग किसने किया ?
- (११) हिन्दी में लिंग के भेद लिखिए ।
- (१२) काल के प्रकार बताइए ।
- (१३) अकर्मक क्रिया किसे कहते हैं ?
- (१४) हिन्दी में कुल कितने सर्वनाम हैं ? बताइए ?
- (१५) वचन की परिभाषा बताइए ?
- (१६) प्रत्यय के भेद लिखिए ।
- (१७) विशेष्य किसे कहा जाता है ?
- (१८) अनुस्वार किसे कहते हैं ?
- (१९) ध्वनियों के लिखित रूप को क्या कहते हैं ?
- (२०) किन्हीं दो समासों के नाम लिखिए ।
- (२१) हिन्दी में कितने कारक हैं ?
- (२२) अर्थ परिवर्तन की तीन दिशाएँ लिखिए ।

△△△△

Seat No.:

(A-8)

सरदार पटेल युनिवर्सिटी, वल्लभ विद्यानगर आणंद

तृतीय वर्ष विनयन (External)

No. of Printed Pages: 3

विषय:-हिन्दी प्रश्नपत्र- vii

दिनांक: ११-०३-१७

HN:307A हिन्दी नाटकसाहित्य

कुल गुण: १००

समय:१०.०० से ०१.००

प्रश्न:१ संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए।

(२१)

क. मतलब यह है कि गुरुजी मैं तो रात में छुप छुपाके नजर बचा के दीवार फांद के घरों में चोरी करता हूँ, आप है कि दिनदहाडे खुले में !

अथवा

क्या करुँ मैं तो चोर हूँ। इसे डाँट उसे फटकार सब जिन्दगी ऐसी ही बीत गई। मुझे रानी से बात करनी नहीं आती।

ख. लोभ पाप का मूल है, लोभ मिटावत मान।

लोभ कभी नहीं कीजिए, या मैं नरक निदान।

अथवा

ऐसा न हो कि यह बेवकूफ इस बात पर सारे नगर को फूँक दे या फाँसी दे दे।

ग. जिसने सारी जिन्दगी खून का जाम पिया है उसे दवा का जाम क्या फायदा करेगा? इसे फेंक दो, जीनत, उस खिडकी की राह फेंक दो।

अथवा

आईये, मेरे होटल में आईये, आपकी फेक्टरी में तो आज स्ट्राइक हो गयी !

प्रश्न:२ एकांकी कला के तत्वों के आधार पर "जोंक" एकांकी का मूल्यांकन कीजिए।

(१५)

अथवा

"बंदी" एकांकी की समीक्षा कीजिए।

प्रश्न:३ नाटक के तत्वों के आधार पर "अन्धेरनगरी" नाटक की समीक्षा कीजिए।

(१५)

अथवा

"अन्धेरनगरी" नाटक का शीर्षक स्पष्ट करते हुए उद्देश्य पर प्रकाश डालिए।

(८१०)

प्रश्न:४ "चरणदास चोर" नाटक हास्य व्यंग्य की श्रेष्ठ रचना है।" सिद्ध कीजिए।

(१५)

अथवा

"चरणदास चोर" नाटक के आधार पर चरणदास का चरित्र चित्रण कीजिए।

प्रश्न:५ किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

(१४)

क. "ध्रुवस्वामिनी" नाटक में किस प्रकार से समस्या और उसके समाधान को बताया गया है?

ख. "दीपदान" एकांकी में एतिहासिकता को स्पष्ट करें।

ग. "अंधायुग" शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।

घ. "कोणार्क" नाटक का कथानक संक्षेप में लिखिए।

प्रश्न:६ निम्नलिखित प्रश्नों के एक एक वाक्य में उत्तर लिखिए:

(२०)

१. मोहनराकेश लिखित तीन नाटकों के नाम लिखिए।

२. "आधे-अधूरे" नाटक के पात्रों के नाम लिखिए।

३. "कोणार्क" नाटक के नाटककार कौन हैं?

४. नाट्यकेन्द्र प्रयाग की स्थापना किसने की?

५. रामकुमार वर्मा को भारत सरकार ने कौन से सम्मान से पुरस्कृत किया था?

६. "दीपदान" एकांकी के प्रमुख पात्रों के नाम लिखिए।

७. जयशंकर प्रसाद रचित तीन नाटकों के नाम लिखिए।

८. "अंधायुग" नाटक के रचनाकार कौन हैं?

९. "ध्रुवस्वामिनी" नाटक के प्रमुख पात्रों के नाम लिखिए।

१०. छत्तीसगढ़ का प्रमुख लोकनाट्य कौन सा है?

११. चरणदास के गुरु के शिष्य कौन कौन हैं?

१२. चरणदास से गुरु कौन सा वचन लेने को कहते हैं?

१३. रानी ने चरणदास की सच्चाई से प्रभावित होकर क्या किया ?

१४. "अंधेरनगरी" के दोनो शिष्यों के नाम बताइए।

१५. "अंधेरनगरी" नाटक की प्रचलित पंक्ति कौन सी है?

१६. "अंधेरनगरी" नाटक कितने अंको में विभाजित है?
१७. महन्त गोवर्धनदास को क्या सिख देती है?
१८. किस की दिवार गिर जाती है?
१९. "अंधेरनगरी" नाटक का उद्देश्य क्या है?
२०. अंत में, फाँसी के फंदे पर कौन चढ जाता है?

समाप्त

— X —

(3)

SARDAR PATEL UNIVERSITY
TYBA EXAMINATION (EXTERNAL)
FRIDAY, 10 MARCH 2017
10.00AM to 01.00 PM
SANSKRIT: PAPER- VI (SAN-306)

(१) वेदान्तसारः - सदानन्दः (२) ईशोपनिषद् (३) केनोपनिषद्

प्रश्न-१ नीचेनामांथी गमे ते त्रएने सानुवाए समञ्जवी. २०

१. काम्यानि स्वर्गादीष्टसाधनानि ज्योतिष्टामादीनि।
२. अस्याज्ञानस्यावरणविक्षेपनामकमस्ति शक्तिद्वयम्।
३. असर्पभूतायां रज्जौ सर्पारोपवद्वस्तुन्यवस्तवारोपोऽध्यारोपः।
४. समाधिर्द्विविधः सविकल्पको निर्विकल्पकश्चेति।
५. गुरुपदिष्टवेदान्तवाक्येषु विश्वासः श्रद्धा।

प्रश्न-२ नीचेनामांथी गमे ते वे पर दूकनोंध लभो. २०

१. अनुबंध चतुष्टय
२. पंथीकरण
३. सदानंदनुं शुचन
४. ' तत्त्वमसि ' महावाक्यनी समञ्जती आपो.

प्रश्न ३. ' वेदान्तसार 'ना आधारे वेदान्तना मुभ्य सिद्धान्तोनी विस्तृत यर्था करो. २०

अथवा

' वेदान्तसार 'ना आधारे ' अहं ब्रह्मास्मि ' महावाक्यनुं अर्थघटन यर्था.

प्रश्न ४. नीचेनामांथी गमे ते वे सानुवाए समञ्जवी. २०

१. ईशावस्यमिदं सर्वं यत् किञ्च जगत्यां जगत्।
तेन त्यक्तेन भुञ्जीथाः मा गृधः कस्यस्विद् धनम्॥
२. यस्तु सर्वाणि भूतानि आत्मन्येवानुपश्यति।
सर्वभूतेषु यात्मानं ततो न विजुगुप्सते॥
३. हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम्।
तत्त्वं पूषन्नापावृणु सत्यधर्माय दृष्टये ॥
४. यच्चक्षुषा न पश्यति येन चक्षूषि पश्यति।
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते॥
५. प्रतिबोधविदितं मतममृतत्वं हि विन्दते।
आत्मना विन्दते वीर्यं विद्यया विन्दतेऽमृतम्।

प्रश्न-५ नीचेनामांथी गमे ते वे पर नोंध लभो. २०

१. विद्या-अविद्या
२. ईशोपनिषद् नी शान्ति मंत्र
३. ईशोपनिषद् मां ब्रह्मस्वरुप
४. केनोपनिषद् नुं शीर्षक
५. यक्षोपाख्यान

(A-9)

No. of Printed Pages : 2

Seat No.: _____ SARADAR PATEL UNIVERSITY
T.Y.B.A (EXTERNAL) EXAMINATION

Saturday, 11th March, 2017

Time: 10.00 A.M. to 01.00 P.M.

Sanskrit Literature (SAN-307) Paper-VII

तर्कसंग्रहः - अन्नमभट्टः । , सांख्यकारिका - ईश्वरकृष्णः ।

Total Marks: 100

प्रश्न-१ नीचेनामांथी गमे ते त्रएने सानुवाए समजावो. (१८)

- १) सुखादी - उपलब्धि - साधनम् इन्द्रियं मनः ।
- २) मानव्यवहारकारणं परिमाणम् ।
- ३) श्रोत्रग्राहयो गुणः शब्दः ।
- ४) इन्द्रियार्थसन्निकर्षजन्यं ज्ञानं प्रत्यक्षम् ।
- ५) आकाङ्क्षा - योग्यता - सन्निधिश्च वाक्यार्थज्ञानहेतुः ।

प्रश्न-२ नीचेनामांथी कोर्धंपए वे टूकनोध लभो. (२२)

- १) अभावशतुर्विधः ।
- २) कारणं त्रिविधः ।
- ३) असिद्धः त्रिविधः ।
- ४) 'तर्कसंग्रह' नो मंगलश्लोक समजावो.

प्रश्न-३ अनुमाननो अर्थ समजावी, स्वार्थ अने परार्थ अनुमाननी यर्या करो. (२०)

अथवा

प्रश्न-३ टूकनोध लभो (२०)

- १) समवायनी विस्तृत यर्या करो.
- २) पांच कर्मो तथा त्रिविध संस्कार विशे नोध लभो. (२०)

प्रश्न-४ नीचेनामांथी गमे ते त्रए कारिका सानुवाए समजावो. (१८)

- १) असदकरणादुपादानग्रहणात्, सर्वसम्भवाभावात् ।
शक्तस्य शक्यकरणात्, कारणभावाच्च, सत्कार्यम् ॥
- २) भेदानां पारिमाणात् समन्वयात् शक्तितः प्रवृत्तेश्च ।
कारणकार्यविभागादविभागाद् वैश्वरूप्यश्च ॥

(P.T.O.)

- 3) सात्त्विक एकादशकः प्रवर्तते वैकृतादहङ्कारात् ।
भूतादेस्तन्मात्रः स तामसस्तेजसादुभयम् ॥
- 4) आध्यात्मिकाश्चतस्रः प्रकृत्युपादानकालभाग्याख्याः ।
बाह्या विषयोपरमात् पञ्च नव तुष्टयोऽभिमताः ॥
- 5) प्राप्ते शरीरभेदे चरितार्थत्वात् प्रधानविनिवृत्तौ ।
ऐकान्तिकमात्यन्तिकमुभयं कैवल्यमाप्नोति ॥

प्रश्न-प नीचेनामांथी गमे ते वे दूकनोध लभो.

(२२)

- 1) सांध्यदर्शनमां निरूपित गुण विचारनी यर्या करो.
- 2) सांध्यकारिकाने आधारे पुरुषनुं स्वरुप वर्णवो
- 3) सांध्यकारिकामां वर्णवेल दिगशरीरनी यर्या करो
- 4) सांध्यकारिका अनुसार प्रमाण विशेषेना विचारो स्पष्ट करो.

— X —
(2)

(A12) Seat No.: _____

No. of Printed Pages : 1

SARDAR PATEL UNIVERSITY

T.Y. B.A. (External) Examination

Tuesday, 14th March 2017

10.00 am - 01.00 pm

SANSKRIT - VIII :- SAN-308

१. भाषा विज्ञान २. वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी-कारकप्रकरणम् ।

Total Marks : 100

प्र.-१ भाषानी परिभाषा आपी भाषानी उत्पत्ति विषयक मतानी चर्चा करो. (२०)

अथवा

प्र.-१ भाषाविज्ञाननो अर्थ आपी भाषाविज्ञाननी अध्ययन पद्धतिओ समजावो.

प्र.-२ भारोपीय भाषापरिवारनो सामान्य अने संक्षिप्त परिचय आपो. (२०)

अथवा

प्र.-२ ध्वनि ऐटले शुं ? ध्वनि परिवर्तनना कारणोनी चर्चा करो.

प्र.-३ गमे ते बे विशे टूंक नोंध लजो. (२०)

१. मानपीय ध्वनियंत्र

२. भाषा अने जोलीभां अंतर

३. अर्थ परिवर्तनना कारणो

४. त्रिभुज नियम

प्र.-४ गमे ते त्रय सुत्रो समजावो. (९)

(१) कर्तुरीप्सिततमं कर्म ।

(२) ध्रुवम् अपाये अपादानम् ।

(३) प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा ।

(४) आधरोऽधिकरणम् ।

(५) नमःस्वस्तिस्वाहास्वधाऽलंबषट्योगाश्च ।

प्र.-५ (अ) गमे ते त्रय असंदर्भ समजावो (९)

(१) परिमाणमात्रे द्रोणः व्रीहिः ।

(२) अशिष्टव्यवहारे 'द्राणः' प्रयोगे चतुर्थी अर्थे तृतीया ।

(३) तमप् ग्रहणं किम् ? गङ्गायां घोषः ।

(४) ल्यब्लोपे कर्मणि अधिकरणे च ।

(५) साधु-असाधु प्रयोगो च ।

(ब) टूंक नोंध लजो. (गमे ते बे) (१०)

(१) अनुवृत्तिः

(२) कारकम्

(३) परिक्रयणः

(४) सम्प्रदानम्

प्र.-६ तृतीया विभक्ति अथवा पंचमी विभक्तिना उपयोगो सोदाहरण समजावो. (१२)

.....x.....

[A-12] Seat No. _____

No. of printed pages: 2

SARDAR PATEL UNIVERSITY
TY BA (External) Examination
2017

Wednesday, 15th March

10.00 am - 1.00 pm

SAN-309 - Sanskrit

- (१) ऋग्वेद अभिनव वैदिक पाठावली
(२) वैदिक साहित्यनो ष्टिहास

कुल गुण : १००

प्र.१ नीचेनामांथी गमे ते त्रहा मंत्रोने सानुवाह समजापो. (१८)

१) यदादीध्ये न दविषाण्येभिः
परायभृद्योऽच हीर्ये सखिभ्यः ।
न्युत्पाश्च बभ्रवो वाचमक्रतं
एमीदेषां निष्कृतं जारिणीव ॥

२) ॐ अग्रिमिले पुरोहितं यज्ञस्य देवभृत्विजम् ।
होतारं रत्नधातमम् ॥

३) यस्येमे हिमवन्तो महित्वा
यस्य समुद्रं रसया सहाहुः ।
यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू
कस्मै देवाय हेविषा विधेम ॥

४) न मृत्युरासीदमृतं न तर्हि
न रात्र्या अहग आसीत्प्रकेतः ।
आनीदवातं स्वधया तदेकं
तस्माद्भान्यन्न परः किं यनास ॥

५) किमेता वाचा कृणवा
तवाहं प्राक्कमिषयुषसाम ग्रियेव ।
पुरूखः पुनरस्तं परेहि
पुरापना वातइवाहमस्मिः ॥

प्र.२ गमे ते ने विशे टूंकनोंध लपो. (२२)

- १) पुरुरवा-ॐर्वशी संवाह सूक्त
२) वाङ्सूक्त विशे यर्था करो
३) षण्ठ सूक्त
४) पुरुरथ सूक्त

પ્ર.૩ 'નાસદીપ સૂક્ત' અથવા 'અંક્ષ સૂક્ત'નું રસદર્શન કરો. (૨૨)

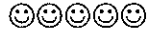
પ્ર.૪ ઋગ્વેદ કાલીન સંસ્કૃતિ વિશે વિશદ ચર્ચા કરો. (૨૦)

અથવા

પ્ર.૪ વેદના ભાષ્યકારો વિશે વિસ્તૃત માહિતી આપો. (૨૦)

પ્ર.૫ ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે વિશે) (૧૮)

- ૧) વેદ એટલે શું ? ઋગ્વેદ વિશે જણાવો
- ૨) ઋગ્વેદના સંવાદ સૂક્તો
- ૩) ઋગ્વેદનો સમય
- ૪) બ્રાહ્મણ ગ્રંથોનો પરિચય

(A-29) Seat No.: _____

No. of Printed Pages : 2

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y.B.A. (External) EXAMINATION

2017

Thursday, 16, March,
10.00 A.M. To 01.00 P.M.

SANSKRIT LITERATURE (PRINCIPAL) PAPER: X
SAN-310

TOTAL MARKS: 100

- (अ) (१) मनुस्मृतिः (अध्याय-७) ।
(२) दशकुमारचरितम् (उच्छवास-६) ।
(ब) (१) संस्कृत वाग्व्यवहार ।
(२) छन्दः (नियतः) ।

प्रश्न.०१ गमे ते त्रयः श्लोकोः सानुवादे समजावो. (१५)

- (१) बालोऽपि नावमन्तव्यो मनुष्य इति भूमिपः ।
महती देवता ह्येषा नररूपेण तिष्ठति ॥
(२) स्वराष्ट्रे न्यायवृत्तः स्याद्भृशदण्डश्च शत्रुषु ।
सुहृत्स्वजिह्वः स्निग्धेषु ब्राह्मणेषु क्षमान्वितः ॥
(३) घन्वदुर्गं महीदुर्गं मद्दुर्गं वार्क्षमेव वा ।
नृदुर्गं गिरिदुर्गं वा समाश्रित्य वसेत्पुरम् ॥
(४) कृत्स्नं चाष्टविधं कर्म पञ्चवर्गं च तत्त्वतः ।
अनुरागापरागौ च प्रचारं मण्डलस्य च ॥
(५) मार्गशीर्षे शुभे मासि यायाघात्रां महीपतिः ।
फाल्गुनं वाथ चैत्रं वा मासौ प्रति यथाबलम् ॥
(६) सर्वेषां तु विदित्वेषां समासेन चिकीर्षितम् ।
स्थापयेत्तत्र तद्वंश्यं कुर्याच्च समयक्रियाम् ॥

प्रश्न.०२ “ ‘मनुस्मृति’ भारतीय समाजजीवननो विश्वकोश छे.”- यर्थो. (१५)

अथवा

प्रश्न.०२ राजांनी विभावनाना आपी, राजांनी दिनयर्था सविस्तर वर्णवो. (१५)

प्रश्न.०३ ‘मनुस्मृति’ (अध्याय-७)ना आधारे मनुना राजदंड विशेषाना विचारो जशावो. (१०)

अथवा

प्रश्न.०३ ‘मनुस्मृति’ (अध्याय-७)ना आधारे करपद्धति यर्थो. (१०)

प्रश्न.०४(अ) गमे ते वे गद्यभंडनो अनुवादे करो. (१०)

- (१) अहं चानङ्गविह्वलः स्ववेश्म गत्वा कोशदासेन यत्नवदत्सुदारं स्नानभोजनादिकमनुभावितोऽस्मि ।
सायं चोपसृत्य चन्द्रसेना रहसि मां प्रणिपत्य पत्युरंसमसेन प्रणयपेशलमाघट्टन्त्युपाविशत् ।
आचष्ट च हृष्टः कोशदासः - ‘भूयासमेवं यावदायुरायताक्षि ! त्वत्प्रसादस्य पात्रम्’ इति ।

(PTO)

- (२) या कांचिल्लक्षणवतीं सवर्णां कन्यां दृष्ट्वा स किल स्म ब्रवीति 'भद्रे ! शक्नोषि किमनेन शालिप्रस्थेन गुणवदन्नमस्मानभ्यवहारयितुम् ?' इति । स हसितावधूतो गृहाद्गृहं प्रविश्याभ्रमत् । एकदा तु शिबिषु कावेरीतीरपत्तने सह पितृभ्यामवसितमहर्द्धिमवशीर्णभवनसारां घात्र्या प्रदर्शयमानां कांचन विरल भूषणां कुमारीं ददर्श ।
- (३) सोऽहमब्रुवाम् - अस्ति शूरसेनेषु मथुरा नाम नगरी । तत्र कश्चित्कुलपुत्रः कलासु गणिकासु चातिरक्तः मित्रार्थं स्वभुजमात्रनिर्व्यूढानेककलहः, कलहकण्टक इति कर्कशैरभिव्यापिताख्यः प्रत्यवात्सीत् । स चैकदा कस्यचिदागन्तोश्चित्रकरस्य हस्ते चित्रपटं ददर्श ।
- (४) 'नाथ ! त्वद्दर्शनादुपोढारागा तस्मिन्कन्दुकोत्सवे पुनः सख्या चन्द्रसेनया त्वत्कथाभिरेव समाश्वासितास्मि । त्वं किल समुद्रमध्ये मज्जितः पापेन मद्भ्राता भीमघन्वना' इति श्रुत्वा सखीजनं च वञ्चयित्वा जीवितं जिहासुरेकाकिनी क्रीडावनमुपागमम् । तत्र च मामचकमत कामरूप एष राक्षसाघमः ।

प्रश्न.०४(ब) गमे ते बे असंदर्भ समजावो.

(०६)

- (१) सैषा मे प्राणसमा, यद्विरहो दहन इव दहति माम् ।
 (२) सेयमाकृतिर्न व्यभिचरति शीलम् ।
 (३) मतिर्हि ते पटीयसी ।
 (४) किं दुष्करसाधनं प्रज्ञा ।

प्रश्न.०५ 'दशकुमारचरित'ना साहित्यप्रकार विशे विगते यथा करो.

(१०)

अथवा

प्रश्न.०५ 'दशकुमारचरित'ना आधारस्थानो ज्ञावो.

(१०)

प्रश्न.०६ नीचेनामांथी गमे ते बे विशे टूंकनोंध लभो.

(१०)

- (१) 'दशकुमारचरितम्'नु शीर्षक.
 (२) कन्दुक नृत्य प्रसंग.
 (३) निम्भवती वृत्तान्त.
 (४) दंडी कालीन समाज.

प्रश्न.०७ (अ) संस्कृतमां जवाब आपो. (गमे ते बे)

(१२)

- (१) पितरं प्रति पुत्रस्य पत्रम् ।
 (२) भोजनकालः ।
 (३) सक्तुघनो ब्राह्मणः ।
 (४) जन्मदिन निमन्त्रणपत्रम् ।

प्रश्न.०७ (ब) गमे ते बे छंद सोदाहरण समजावो.

(१२)

- (१) शिखरीणिः ।
 (२) शार्दूलविक्रीडित ।
 (३) वंशस्य ।
 (४) शालिनी ।

ॐॐॐॐॐॐ

— X —
 (2)

[A-19] Seat No. _____

No. of printed page: 01

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T. Y. B. A. (EXTERNAL) EXAMINATION
Friday, 17th March, 2017
10.00 a.m. to 1.00 p.m.
SAN - 311 : Sanskrit Nibandh

કુલ ગુણ: ૧૦૦.

- પ્ર.૧ ભારતીય દર્શનમાં સાંખ્યશાસ્ત્રનો જ્ઞાનો (૨૦)
અથવા
પ્ર.૧ સંસ્કૃત સાહિત્યમાં નાટક ઉત્પત્તિ વિષયક વિવિધ મતોની ચર્ચા કરો.
- પ્ર.૨ સંસ્કૃત સાહિત્યમાં મુક્તક સાહિત્ય (૨૦)
અથવા
પ્ર.૨ ઋગવેદનો સમય વિશે વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચા કરો.
- પ્ર.૩ પાણિનીય સંસ્કૃત વ્યાકરણ પરંપરા વિશે વિગતે ચર્ચા કરો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૩ ભારતીય દર્શનમાં કર્મ અને પુનઃજન્મનો સિદ્ધાંત વિશે વિશદ ચર્ચા કરો.
- પ્ર.૪ વૈદિક દેવતાઓના સ્વરૂપ વિશે વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચા કરો. (૨૦)
અથવા
પ્ર.૪ કાવ્યશાસ્ત્ર, વ્યાકરણ અને શબ્દાર્થવિચાર વિશે ચર્ચા કરો.
- પ્ર.૫ ભારતીય દર્શનમાં મોક્ષવિચાર (૨૦)
અથવા
પ્ર.૫ ભારતીય દર્શનોમાં પ્રમાણ વિચાર

[A-8] Seat No. _____

No. of printed pages : 4

SARDAR PATEL UNIVERSITY
T.Y.B.A. (External) Examination
Thursday, 9th March 2017
10.00 am - 1.00 pm
Translation - III

Note : Figure to the right indicate full marks.

કુલ ગુણ:100

પ્ર : ૧) ગુજરાતીમાં અનુવાદ પ્રવૃત્તિનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ ઉદાહરણ સહિત ચર્ચો. **(20)**

અથવા

પ્ર : ૧) ટૂંકનોંધ લખો

૧) અનુવાદ પ્રવૃત્તિ દ્વારા રાષ્ટ્રીય એકતામાં ફાળો

૨) અનુવાદની શૈલી

પ્ર:૨ (અ): નીચેનામાંથી કોઈ પણ સોળ શબ્દોના ગુજરાતી અને હિન્દી પર્યાયસૂચક શબ્દ આપો

(16)

(1) Accountability	(2) Hospitality	(3) othentic
(4) Negotiation	(5) backbone	(6) revenue
(7) immigration	(8) convener	(9) Acrobatic
(10) Hobby	(11) placement	(12) Round up
(13) Computer	(14) Emporium	(15) Absent minded
(16) Record	(17) Fraud	(18) Mania
(19) kinship	(20) Racket	(21) Dignity
(22) Legal heir	(23) Pilot survey	(24) Renovation
(25) Harmony	(26) Homage	(27) Equivalent
(28) Brochure	(29) Ambiguous	(30) Liquor
(31) kinship	(32) pension	

પ્ર: ૨ (બ) કોઈ પણ સાતના ગુજરાતી અને હિન્દી સમાનાર્થી શબ્દસમૂહ/પર્યાયવાચી કહેવતના પૂર્ણ રૂપ

આપો :

(14)

- (1) Far & wide (2) In good faith(3) feel at home
(4) as desired (5) face to face (6) Justify your action
(7) follow in one's foot steps.(8) Be a Roman while you are in Rome
(9) A man is known by the company he keeps.
(10) When the cow is old, she is soon sold.(11) UNICEF (12) ISRO
(13) GEDA(14) FICCI

Q: 3) Translate the following paragraph into Gujarati :

(13)

Newspapers have become an essential part of our daily life. We cannot live without them. The morning newspapers is an indispensable for a good start of our day is the morning cup of tea. A newspaper in the modern society has great social and educative value. It is a common media of giving news along with views it satisfies different types of people. A business man reads a newspaper to know the market trends a book reader wants to know about the latest arrivals, a sportsperson wants to know a great deal about the sports, a farmer is eager to know the weather of the day. A newspaper contains all these news and therefore, it is read by almost one and all. But sometimes some newspapers present only the negative side of a thing. Sometimes they even publish false reports. These are the major drawbacks of newspapers. A newspaper must be above all this drawbacks and given priorities to the news of national importance.

Or

Trees are very important for us. It is unfortunate that we are ignoring the significance and playing havoc with them. We must be aware of the fact that trees take nothing from us but gives so many things upon which our very existence depends. Trees produce oxygen in the presence of sunlight which is one of the most important conditions for the survival of man. Trees maintain the ecological balance of nature and bring rain through transpiration. They purify air, which is the best of our life. They act as the home for many animals and birds. They give gum, lac, wood and many other products for the use of men. Children enjoy various games under their shade. The roots of trees bind soil and prevents soil erosion. Hence, we should avoid cutting of trees. Instead we should plant more and more trees. Cutting of forest causes what is called the "Green House Effect". It results in the heating of the earth's surface or global warming which has serious consequence for life on this planet. Afforestation is the only measure that can be taken to avoid this disastrous results. We must save trees for the sake of our own existence. Trees are our friends and we must increase their number on the earth. Let's take a pledge to plant trees in more and more numbers.

પ્ર : 4) નીચેના પરિચ્છેદનો અંગ્રેજીમાં અનુવાદ કરો :

(12)

ઘરથી, નોકરીની એકવિધતાથી કંટાળી ગયા? ચાલો, મુંબઈ, અમદાવાદ કે દિલ્હી જઈએ. કાંઈ કામ નથી, પણ મિત્રોને મળાશે. માત્ર બદલાવ માટે ટ્રેનમાં બેઠા. સુરતથી મુંબઈ પાંચ કલાકમાં પહોંચી જઈશું. અમદાવાદનું પણ એવું જ. દિલ્હીને કેટલોક સમય વધારે લાગે, છતાં નિર્ધારિત વખત તો છે જ. ઘેરથી રિક્ષામાં નીકળ્યા તે ક્ષણથી જ ચેઈન્જનો તબક્કો શરૂ થઈ જાય છે. મનમાં ઉત્સાહ છે. અગાઉથી ટિકિટ લીધી છે, રિઝર્વેશન છે એટલે ચિંતા નથી, ટ્રેન પણ સુપરફાસ્ટ છે. ત્રણેક વાર ચા-કોફી પીશું એટલી વારમાં તો લક્ષ્યસ્થાને પહોંચી જવાશે. પણ... સ્ટેશને પહોંચ્યા પછી ખબર પડે છે, કે ટ્રેન બે કલાક મોડી છે. આપણા ઉત્સાહને ધક્કો લાગે છે. ધારો કે ગાડી સમયસર છે, પણ એક ડબ્બો ઓછો છે એટલે રિઝર્વેશનનો કોઈ અર્થ રહેતો નથી, અને ગમે ત્યાં એડજસ્ટ થવું પડે છે. બધું જ અસ્તવ્યસ્ત. મનમાં પહેલો વિચાર છે : આના કરતાં ઘેર રહ્યા હોત તો શું ખોટું હતું? પણ સહન કર્યા વિના છૂટકો જ નથી. આ જ વાસ્તવિકતા છે.

અથવા

2

બાળક ક્રોધ અને તિરસ્કારને સમજતું નથી. એ તો એક જ ભાષા જાણે છે; પ્રેમની ભાષા. એ એક જ વ્યવહારને ઊલટથી આવકારે છે. : પ્રેમભર્યા વ્યવહારને. તે સિવાયની ભાષા અને વ્યવહારથી તે કશીક આંતરિક સમજને કારણે મોં ફેરવી લે છે. પણ એની વિમુખતા એ નિર્મળ હોય છે. આપણા ક્રોધના બદલામાં એ ઘડી પછી તો તે વળતો પ્રેમ જ ઠાલવવાનું. ક્ષમા કરી દેવાની શક્તિ બાળકમાં જેવી છે તેવી કદાચ સંતોમાં એ નહીં હોય. એનું કારણ બાળકની અજ્ઞાનતા નથી. બાળકને અજ્ઞાની માનવાનું મને તો મન જ નથી થતું. એની સમજશક્તિ અદ્વિતીય હોય છે. તે આપણા રોષ, તિરસ્કાર કે ઉપેક્ષાને ય પામી તો શકે જ છે, પણ તેને ક્ષમા કરી દેવામાં વાર કરતું નથી. બાળક બહુ વગોવાઈ છે. દુનિયાની ત્રણ હઠીમાં તેનું સ્થાન પ્રથમ મુકાયું છે. મને એ વાજબી લાગતું નથી. બાળક તેની ઉંમરને કારણે હઠ કરે છે ને પછી એટલી જ સરળતાથી અને ઝડપથી એ હઠને ભૂલી પણ જાય છે. પહેલાની જેમ આંદી પણ થઈ જતું હોય છે. આપણી હઠ આપણા અંતરમનમાં લાંબા સમય સુધી જડ નાખીને રહે છે. અને તેથી જ બાળકની હઠ સામે ક્યારેક આપણે આપણી હઠને ટકરાવીએ છીએ ત્યારે મને બાળક કરતાં આપણી પોતાની દયા વધારે આવે છે.

પ્ર : 5) निम्नलिखित हिंदी परिच्छेद का गुजराती में अनुवाद कीजिए :

(12)

आर्थिक विषमता आज के जीवन की सबसे बड़ी समस्या है। रोटी-कपड़ा और मकान मनुष्य की आवश्यकता है, किंतु दुर्भाग्य से उन मूलभूत आवश्यकता की पूर्ति से वह वंचित है हाड-तोड मेहनत करने पर भी उनके लिए यह संभव नहीं है। ग्रामीण लोग आज अर्थ प्राप्त के लिए गांव छोड़ने पर विवश हैं। अर्थ प्राप्त उन्हें शहरों की ओर खींच लाती है। गांव धीरे-धीरे खाली हो रहे हैं और किसान बड़े शहरों में मजदूर बन बैठा है। कारण यही कि 'आर्थिक विषमता समाज के अर्थाभाव ग्रस्त वर्ग में कुंठा, अवसाद, करुणा और विद्रोह को जन्म देती है, जिससे परिवार समाज और राष्ट्र की समरसता, सौहार्द बाधित होता है, पूरे समाज की विकास की धारा अवरुद्ध होती है, भोक्ता वर्ग की बदहाली मानवता को शर्मसार करती है'। औद्योगीकरण के विकास ने सामान्य जनता की रही सही कसर पूरी कर दी है। पूंजी थोड़े ही व्यक्तियों के हाथों में है। धनाढ्य व्यक्ति आकाश की ऊंचाई नापता है तो सामान्य आदमी एक ऐसी खाई में गिरता है कि जहां से बाहर निकलना नामुमकिन हो जाता है।

अथवा

दलित समाज की अस्मिता को लेकर आज बहस चल रही है। बीसवीं शताब्दी का अंतिम दशक इस दृष्टि से महत्वपूर्ण हो रहा है। समाज के उपेक्षित इन अधिकारों के लिए समकालीन साहित्य प्रयासरत हैं। दलित और अल्पसंख्यक समुदाय आज भी आधुनिकता से अनभिज्ञ अपनी रक्षा और अपने अधिकारों से पिछड़ा हुआ है। आजादी के ६७ वर्षों के बाद भी दलितों को सम्मानजनक स्थान नहीं मिल पाया है। अंग्रेजों ने दलित-पिछड़ों के लिए कानूनी तौर पर शिक्षा का द्वार तो खोल दिया, पर समाज की व्यवस्था को बदल नहीं पाये। यह व्यवस्था आज भी बनी हुई है, कि जहाँ पर वर्ण व्यवस्था कायम है। अपने अधिकारों व एक सम्माननीय जीवन जीने के लिए उन्हें कदम-कदम पर संघर्ष करना पड़ता है। ओमप्रकाश वाल्मीकि दलित जीवन का जीवंत चित्र प्रस्तुत करते हैं। उन्होंने लिखा है- 'मैंने ऐसा जीवन देखा-भोगा, महसूस किया, वैसा ही लिखने की दिखाने की कोशिश की है' साहित्यकारों ने दलित जीवन के साहित्य के माध्यम से वर्ण एवं जाति के कारण शोषित दलित समाज के उत्पीड़न को गहरे आक्रोश के साथ व्यक्त किया है।

પ્ર : 6) નીચેના પરિચ્છેદનો હિન્દીમાં અનુવાદ કરો

(13)

માણસજાતની પ્રકૃતિ જ એવી છે કે તેને પાડોશમાં ચાલતાં લડાઈ-ઝઘડામાં રસ પડે છે! હું પણ એમાં અપવાદરૂપ નથી. કશુંક વાંચતો હોઉં કે સંગીત સાંભળતો હોઉં અને અડાશપડોશમાંથી કશા તીવ્ર અવાજો વહી આવે તો થોડીક પળ માટે હું ય પુસ્તક કે ટ્રાન્કિસ્ટરને બાજુએ મૂકી દઉં અને પેલા અવાજોની લિપિ ઉકેલવા મથી રહું. ક્યારેક તેમાં રસ પડે તો પળો લંબાઈ જાય, રસ ન પડે તો વિરમી યે જાય. ઘણુંખરું તો રસ પડે, અથવા આમાં રસ લેવા જેવું છે એવું મન સમજાવે! પછી બધું શમી જાય. વાતાવરણમાં પૂર્વવત્ સોપો પથરાય. મન ક્ષણેક ખાલીપો અનુભવે, પણ પછી હંમેશની પ્રવૃત્તિમાં ગૂંથાઈ જવાય -- નવો વિક્ષેપ ન આવે ત્યાં સુધી. આવું ક્યારેક ક્યારેક બનતું રહે. ક્યાંક તો રોજ અને વારંવાર પણ બનતું હશે. લડાઈશૂરાં કુટુંબો આસપાસ રહેતાં હોય તો પછી તે દૈનિક કાર્યક્રમ બની જાય. અને એવું કયું કુટુંબ છે જ્યાં બે વાસણો ખખડતાં નહીં હોય? આપણે જ્યારે આડોશપાડોશનાં લડાઈ-ઝઘડામાં નિંદારસપ્રેરિત દિલચસ્પી લઈએ ત્યારે સમજી લેવું જોઈએ કે આવો જ, બલકે આનાથી યે વધારે રસ પાડોશીઓ આપણા ઘરમાં થતા વાસણોના ખખડાટમાં પણ અચૂક લેતાં હોય છે.

અથવા

આદર્શ માનવીય વ્યવહારનો એક સિક્કાંત એ છે, કે કોઈએ આપણા પર કશોક ઉપકાર કર્યો હોય તો તે કદી ભૂલવો નહીં અને આપણે કોઈકનું કશુંક કામ કર્યું હોય તેની સામી વ્યક્તિને ભૂલેચૂકે ય યાદ અપાવવી નહીં. પરંતુ વ્યવહારમાં આપણે ઘણી વાર આ બંને બાબતોમાં ચૂક કરતા હોઈએ છીએ. મારા એક યુવાન મિત્રને આવી ટેવ છે : તેણે જો કોઈકનું કશું કામ કરી આપ્યું હોય તો તે વારંવાર તેનો ઉલ્લેખ કરે છે. 'મહેશને મેં જ નોકરી અપાવી હતી!' કે 'તનભાઈની બેબીને પેલી પ્રતિષ્ઠિત શાળામાં મેં જ ડોનેશન વગર એડમિશન અપાવ્યું હતું' વગેરે પ્રકારના વાક્યો આ મિત્ર અવારનવાર ઉચ્ચારે છે. આ બનવું બહુ અસ્વાભાવિક નથી, કેમ, કે પ્રશ્ન માનવપ્રકૃતિનો આવીને ઊભો રહે છે. આપણે કોઈના પર કશોક ઉપકાર કર્યો હોય તો તે સદંતર વીસરી જઈ શકીએ છીએ ખરા? વિવેકી હોઈએ તો એ ઉપકારનો ઝાઝો જાહેર ઉલ્લેખ ન કરીએ, પણ જેના પર આપણે ઉપકાર કર્યો હોય તે વ્યક્તિને મળવાનું થતાં આપણા મનમાં અભાનપણે ય એ ભાવ ઊપસી આવે છે : અરે, હા મેં આ ભાઈનું ફલાણું કામ કરી આપ્યું હતું! કેવું સરસ! મારે હાથે કેવું રૂઢું કામ થયું! બીજું તો કોણ તેનું આ કામ કરી આપવાનું હતું? એ તો મને બે માણસો ઓળખે, સમાજમાં મારી શાખ પણ ખરી એટલે આવું વિકટ કામ ચપટીમાં થઈ ગયું, બાકી તો ... !

